

LIETUVOS RESPUBLIKOS
**AKADEMINĖS ETIKOS
IR PROCEDŪRŲ**
KONTROLIERIAUS TARNYBA

ATSAKINGO MOKSLO BAROMETRAS 2022

TYRIMO ATASKAITA

Ataskaitą parengė:

Dr. Julija Umbrasaitė

Dr. Eglė Ozolinčiūtė

TURINYS

Santrumpas	3
IŪVADAS	4
I. METODOLOGINĖS PRIEIGOS APRAŠYMAS	6
1. Klausimyno struktūra	6
1.2. Tikslinė grupė, imties dydis, apklausos vykdymo būdas	6
1.3. Respondentų charakteristikos	7
1.3.1. Didžiausias mokslinis krūvis	7
1.3.2. Aukščiausia kvalifikacija ir jos įgijimo vieta (valstybė)	8
1.3.3. Mokslinės veiklos patirtis	9
1.4. Duomenų analizė	9
1.4.1. Uždarų klausimų analizė	9
1.4.2. Atvirų klausimų analizė	10
II. MTPE NUOSTATŲ INTEGRĀVIMAS	12
2.1. Žinojimas apie MTPE nuostatas	12
2.2. MTPE nuostatų įgyvendinimas	14
2.3. MTPE žinių gilinimas	15
2.3.1. Temos MTE srityje	16
2.3.2. Temos PE srityje	18
2.3.3. Priežastys, dėl kurių žinios MTPE srityje buvo gilinamos	19
2.3.4. Priežastys, dėl kurių žinios MTPE srityje nebuvo gilinamos	20
III. NEETIŠKAS ELGESYS ATLIEKANT MOKSLINIUS TYRIMUS IR SKELBIANT JŪ REZULTATUS	23
3.1. Neetiškas mokslinių tyrimų atlikimas	23
3.2. Neetiškas mokslinių tyrimų rezultatų skelbimas	24
3.3. Neetiška autorystė	25
IV. NESĄŽININGO ELGESIO PATIRTYS	27
4.1. Savo interesų gynimas	27
4.2. Situacijų, susidūrus su neetišku elgesiu, sprendimas	28
4.3. Grėsmę keliantys veiksniai	29
VIETOJ IŠVADŲ	31
ŠALTINIAI	33

SANTRUMPOS

EK	Europos Komisija
Kontrolierius	akademinių etikos ir procedūrų kontrolierius
LURK	Lietuvos universitetų rektorių konferencija
MTE	mokslinių tyrimų etika
MTPE	mokslinių tyrimų ir publikavimo etika
MSI	mokslo ir studijų institucijos
PE	publikavimo etika
PEK	Publikavimo etikos komitetas (angl. <i>Committee on Publication Ethics, COPE</i>)
Tarnyba	Lietuvos Respublikos akademinių etikos ir procedūrų kontroleriaus tarnyba

ĮVADAS

Tarnyba antrą kartą pristato tyrimo „Atsakingo mokslo barometras“ rezultatus. Ankstesnio tyrimo ataskaita lietuvių ir anglų kalbomis pirmą kartą pasirodė 2020 m. Šis tyrimas atskleidžia Lietuvos MSI dirbančių tyrejų patirtis ir situaciją MTPE srityje. Šioje, kaip ir ankstesnėje „Atsakingo mokslo barometras 2020“ tyrimo ataskaitoje, buvo siekiama apžvelgti mokslinių tyrimų atlikimo ir jų rezultatų skelbimo praktiką Lietuvos universitetuose, kolegijose ir mokslinių tyrimų institutuose akademiniės etikos atžvilgiu. Dalyvauti tyime buvo kviečiami doktorantai ir tyrejai (dėstytojai, mokslininkai ir kiti MSI dirbantys tyrejai). Analizuota, kiek dėmesio Lietuvos akademiniė bendruomenė skiria švietimui apie MTPE, kaip pasireiškia akademiniės bendruomenės etinis jautrumas, kokie MTPE pažeidimai pastebimi akademiniuje aplinkoje ir kaip jie sprendžiami.

Tikimės, kad šio tyrimo rezultatai padės toliau plėtoti akademiniės etikos kultūrą Lietuvos MSI ir paskatins iš naujo permąstyti MTPE nuostatų taikymo ypatumus bei komunikuoti apie spręstinas problemas ir jų sprendimo būdus.

I. METODOLOGINĖS PRIEGOS APRAŠYMAS

1.1. Klausimyno struktūra

„Atsakingo mokslo barometras 2022“ apklausoje naudoto klausimyno kūrimo metodologinė prieiga detaliai aprašyta „Atsakingo mokslo barometras 2020“ tyrimo ataskaitoje (Ozolinčiūtė et al 2020). Klausimynas sudarytas iš 5 pagrindinių dalių, apimančių 23 klausimus, iš jų 4 atviro tipo klausimus ir 19 uždaro tipo klausimų. 2022 m. apklausoje klausimų, kuriuose prašoma atsakyti apie MTPE nuostatų žinojimą ir įgyvendinimą, atsakymų variantai papildyti 2020 m. ir 2021 m. Tarnybos parengtomis gairėmis MTPE srityje.

Pirmoje klausimyno dalyje respondentų teirautasi apie MTPE švietimą: MTPE žinojimą ir jų įgyvendinimo praktikas tyrėjų institucijose; MTPE žinių gilinimo pobūdį ir dažnumą; pasirinkimą gilinti ar ne-gilinti MTPE žinių ir to priežastis. Antroje klausimyno dalyje respondentai prašomi pažymeti teiginius, kurie labiausiai atspindi asmeninį požiūrį į etiką. Trečioje klausimyno dalyje dométasi, ar ir kaip dažnai per pastaruosius trejus metus respondentams teko susidurti su neetišku elgesiu atliekant mokslinius tyrimus, skelbiant jų rezultatus, nurodant autorystę ir pan. Taip pat klausta, kaip buvo ginami savi interesai, susidūrus su neetišku elgesiu, kokios grėsmės MTPE srityje labiausiai juntamos. Penkta klausimyno dalis apima klausimus apie profesines charakteristikas.

1.2. Tikslinė grupė, imties dydis, apklausos vykdymo būdas

Dalyvauti apklausoje buvo kviečiami doktorantai ir tyrėjai (dėstytojai, mokslininkai ir kiti MSI dirbančių tyrėjai). Tikslinę apklausos grupę sudarė 9860 dėstytojų (profesorių, docentų, lektorių, asistentų), mokslo darbuotojų ir kitų tyrėjų bei doktorantų (skaičiavimai atliki remiantis Nacionalinės švietimo agentūros pateiktais Švietimo valdymo informacinės sistemos 2021 m. spalio 1 d. duomenimis). Vadovaujantis šiais duomenimis buvo apskaičiuotas imties dydis – 370 respondentų.

Kvietimas doktorantams ir tyrėjams dalyvauti „Atsakingo mokslo barometras 2022“ apklausoje buvo išsiūstas MSI bendraisiais elektroninio pašto adresais. MSI buvo prašomos persiūsti kvietimą savo doktorantams bei tyrėjams. Apklausa vykdyta internetu (Alchemer platformoje) nuo 2022 m. kovo 2 d. iki 2022 m. balandžio 13 dienos. Apklausos kalba – lietuvių. Dalyvavimas apklausoje buvo grindžiamas savanoriškumo principu. Respondentai galėjo neatsakyti į bet kurį klausimą bei nutraukti dalyvavimą tyime.

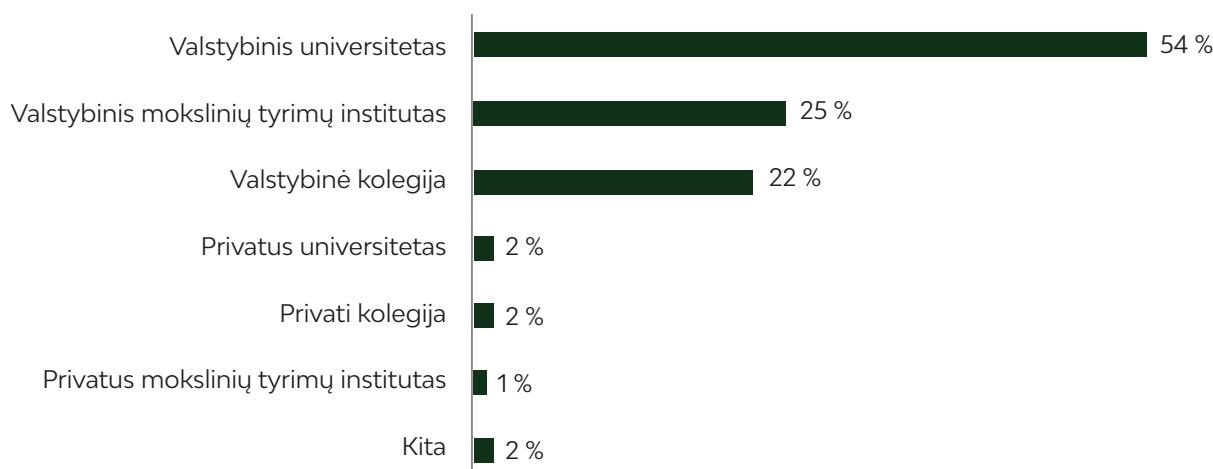
Iš viso 389 respondentai pateikė savo atsakymus. Iš jų analizei naudoti tik jų ne mažiau nei du trečdalius klausimyno I–IV dalių klausimų (išskyrus 17 klausimą) ir visus V dalies klausimus atsakiusių 310 respondentų atsakymų duomenys¹. Toks imties dydis leidžia užtikrinti 5,48 proc. statistinę paklaidą, esant 95 proc. patikimumo lygmeniui. Vertinant apklausos rezultatus būtina atsižvelgti į nepakankamą tyrimo imties dydį ir statistinę paklaidą. Toliau tyrimo ataskaitoje nurodomas į kiekvieną klausimą atsakiusių asmenų skaičius.

¹Vertinant respondentų skaičių, dėl techninių kliūčių nebuvę atsižvelgti į 17 klausimo (IV dalis) atsakymus. Patebėtina, kad visi mažiau nei du trečdalius klausimų atsakę respondentai nenurodė į savo profesinių charakteristikų (V dalis).

1.3. Respondentų charakteristikos

1.3.1. Didžiausias mokslinis krūvis

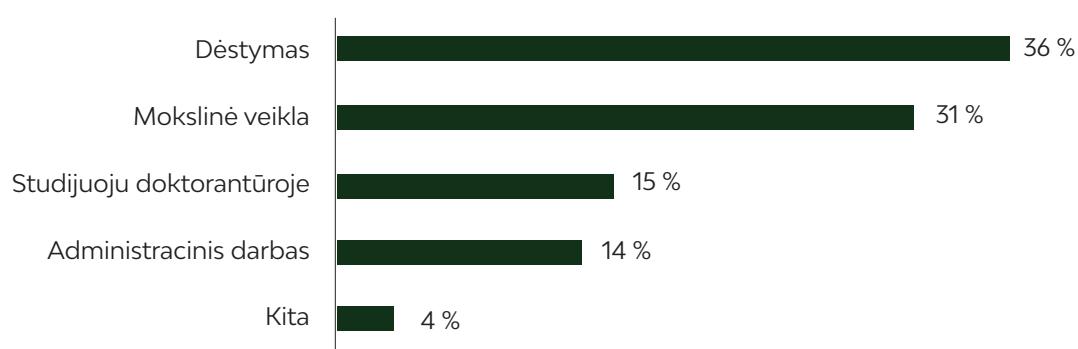
Dauguma MSI, kurias respondentai identifikavo kaip savo darbo vietas, kuriose turėjo didžiausią mokslinį krūvį, buvo valstybiniai universitetai (54 proc.). Ketvirtadalis respondentų pažymėjo, kad didžiausią mokslinį krūvį turėjo valstybiniuose mokslinių tyrimų institutuose (25 proc.) ir valstybinėse kolegijose (22 proc.). Vos po du procentus respondentų pažymėjo turėję krūvį privačiame universitete ar privačioje kolegijoje. Privatų mokslinių tyrimų institutą kaip darbo vietą nurodė vos 1 proc. respondentų. Du procentai respondentų atsakymuose nurodė „Kita“ (1 pav.).

1 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal darbo vietas² (2022 m., N=310).

Pastaba: respondentai galėjo pažymėti iki dviejų atsakymų.

Daugiau nei kas trečias respondentas kaip didžiausią darbo krūvį identifikavo dėstymą (36 proc.) ir mokslinę veiklą (31 proc.). Daugiau nei dešimtadalis atskleidė, kad studijuoją doktorantūroje (15 proc.) arba dirba administracinių darbų (14 proc.). Tik 4 proc. (11 respondentų) pažymėjo kitas veiklas (2 pav.).

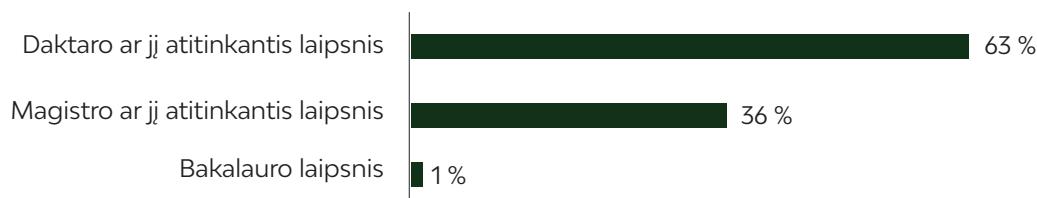
2 pav. Didžiausia respondentų darbo krūvio dalis (2022 m., N=310).

² Čia ir toliau dėl apvalinimo bendra procentinė įverčių raiška gali viršyti 100 proc.

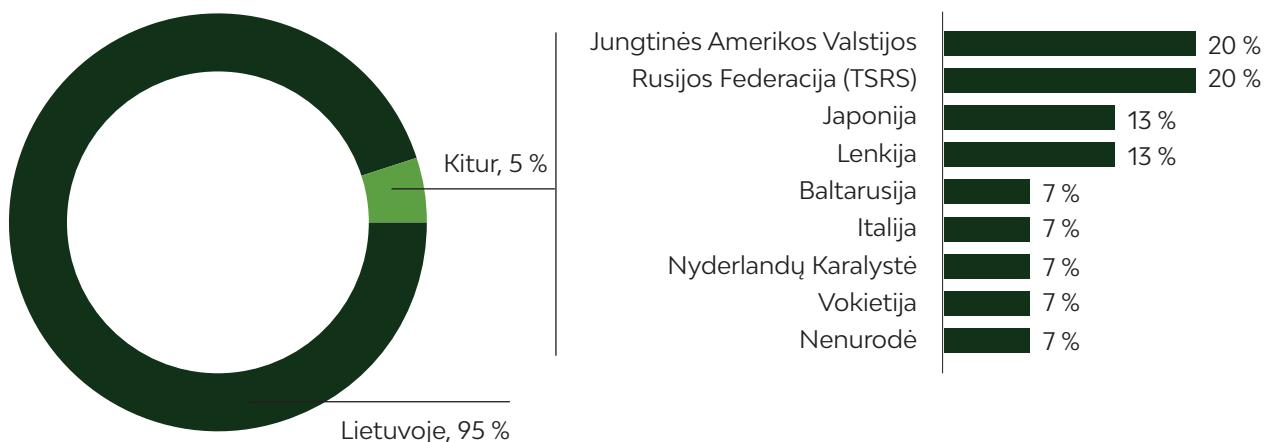
Kaip kitas veiklas respondentai identifikavo: 1) jvairias akademines veiklas, pvz., analitinę veiklą, mokslienę veiklą, studijas doktorantūroje; 2) akademinių ir administracinių darbų paskirstant juos tam tikromis proporcijomis, pvz., dėsty whole, tyrimai ir administracinis darbas lygiomis dalimis; 3) darbą verslo sektoriuje; 4) darbą, nesusijusį su moksline veikla; 5) darbo krūvį, nenurodant darbo pobūdžio.

1.3.2. Aukščiausia kvalifikacija ir jos įgijimo vieta (valstybė)

Dauguma atsakiusiųjų (63 proc.) buvo įgiję daktaro ar jį atitinkantį laipsnį. Magistro laipsnį pažymėjo 36 proc. respondentų, o bakalauro laipsnį – tik 1 proc. (3 pav.).

3 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal įgytą aukščiausią kvalifikaciją (2022 m., N=310).

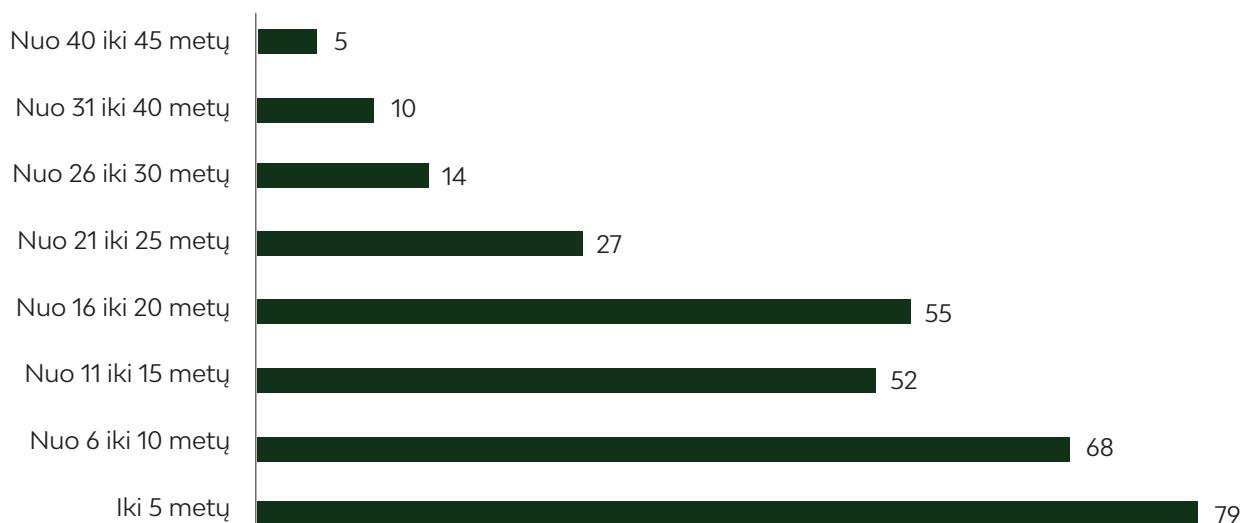

4 pav. Respondentų įgytos aukščiausios kvalifikacijos vieta (2022 m., N=310).

Daugiau nei devyni iš dešimties (N=295; 95 proc.) respondentų buvo įgiję mokslo laipsnį Lietuvoje (4 pav.). Likusieji (N=15; 5 proc.) įvardijo jvairias užsienio valstybes, kuriose įgijo mokslo laipsnį: po penktadalį respondentų, įgijusių mokslo laipsnį ne Lietuvoje, nurodė Jungtines Amerikos Valstijas (20 proc.) ir Rusiją (buvusią Sovietų Sąjungą, 20 proc.); po daugiau nei dešimtadalį respondentų (po 13 proc.) įvardijo Lenkiją ir Japoniją; likę pavieniai atvejai (po 7 proc. įgijusių laipsnį kitur) pažymėjo Baltarusiją, Italiją, Nyderlandų Karalystę, Vokietiją arba šalies nenurodė.

1.3.3. Mokslinės veiklos patirtis

Paklausti, kiek apytiksliai metų užsiima moksline veikla, dauguma respondentų (N=147) nurodė laikotarpius nuo 1 iki 10 metų (68 respondentai nuo 6 iki 10 metų ir 79 respondentai nuo 1 iki 5 metų). Nemažą grupę (N=107) sudarė turintys nuo 11 iki 20 metų mokslinės veiklos patirties (52 respondentai nuo 11 iki 15 metų ir 55 respondentai nuo 16 iki 20 metų) (5 pav.).

5 pav. Respondentų mokslinio darbo patirties trukmė (metai) (2022 m., N=310).

1.4. Duomenų analizė

Uždarų klausimų atvejais buvo pasirinktas aprašomosios statistikos informacijos sisteminimo ir pateikimo būdas. Atvirų klausimų atvejais duomenys buvo koduojami, kodus priskiriant tam tikroms kategorijoms ir juos aprašant.

1.4.1. Uždarų klausimų analizė

Duomenų sisteminimui buvo pasitelkta aprašomoji statistika bei grafinio vaizdavimo būdai, kurių pagrindinis tikslas – glaučiai ir vaizdžiai apibūdinti surinktus duomenis. Daugumoje atvejų naudotos pagrindinės skaitinės charakteristikos – vidurkiai ir dažnai (Janilionis n. d.). Tyrimo duomenys pateikiами procentine išraiška. Dėl tikslumo vertėtų atkreipti dėmesį, kad nors respondentų buvo prašoma pasirinkti iš atsakymų variantų *niekada, retai, labai retai, kartais, dažnai, labai dažnai*, apibendrinant tyrimo rezultatus informacija pateikiama grupuojant atsakymų pasiskirstymus tokia tvarka: *dažnai ir labai dažnai* (suminė procentinė raiška); *kartais, retai ir labai retai* (suminė procentinė raiška); *niekada* (procentinė raiška). Atitinkamai atsakymuose, kuriuose respondentų prašoma pasirinkti iš atsakymų variantų *visiškai sutinku, sutinku, nei sutinku, nei nesutinku, visiškai nesutinku ar nesutinku*, apibendrinimai pateikiami juos grupuojant: *nesutinku ir visiškai nesutinku* (suminė procentinė raiška); *nei sutinku, nei nesutinku* (procentinė raiška); *sutinku ir visiškai sutinku* (suminė procentinė raiška).

Siekiant atskleisti situacijos MTPE srityje pokyčius, 2022 m. apklausos duomenys palyginami su „Atsakingo mokslo barometras 2020“ duomenimis (Ozolinčiūtė et al 2020).

1.4.2. Atvirų klausimų analizė

Metodologinė atvirų klausimų analizė vyko respondentų atsakymus koduojant ir kodus skirstant į kategorijas, kurios priskiriamos tam tikroms temoms (1 lentelė).

Respondento atsakymas	Kodas	Kategorija
MTE temos, kuriomis domėjos		
„JAV etikos principuose“ (R33)	JAV etikos principai	Tarptautiniai dokumentai ir standartai
„Europos mokslininkų chartijos ir dėl Mokslininkų priėmimo į darbą elgesio kodeksas“ (R171)	EK EMCH	Tarptautiniai dokumentai ir standartai
Pasekmės pranešus apie situaciją		
„Kai apie situaciją vadovaujamame skyriuje pranešiau įstaigos vadovei, ji, kartu su mokslininkais, kurie falsifikavo tyrimo rezultatus ir ją pačią prirašinėjo į bendraautorius, pradėjo mobingą mano atžvilgiu ir galiausiai išsijo iš darbovietės.“ (R178)	Mobingas, išujimas iš darbovietės	Negatyvūs padariniai
Pagalbos kreipimasis pastebėjus neetiškā elgesi		
„Niekur nesikreipiau, nes bijoju susidorojimo“ (R31)	Susidorojimo baimė	Niekur nesikreipė

1 lentelė. Respondentų atsakymų į atvirus klausimus kodavimo ir kategorizavimo pavyzdys.

Respondentų atsakymai į atvirus klausimus nurodomi autentiška jų išraiška, laužtiniuose skliaustuose [...] koreguojant rašybos ir skyrybos klaidas tam, kad būtų lengviau suprantami skaitytojui, pvz., „Nesikreipiau, nes tas žmogus turi didelę įtaką mano karjerai ir darbui, be to[,] kreipiantis pagalbos kolegos patyrė mobingą, terorizavimą skambučiais, laiškais, gr[a]sinimus.“ (R211). Skliaustuose po respondento atviro atsakymo jrašomas respondentui suteiktas kodas. Nenorint atskleisti respondento institucijos, kampiniuose skliaustuose <...> vietoje originalaus teksto jrašoma apibendrinanti kategorija, pvz., „<universiteto pavadinimas> doktorantūros studijų reglamentas“ (R197).

II. MTPE NUOSTATŲ INTEGRAVIMAS

Apklausoje dalyvavusios Lietuvos akademinės bendruomenės etinė pozicija vertinta vadovaujantis Forsyth (2019) etinės pozicijos klausimynu (angl. *Ethics Position Questionnaire*). Remiantis 2022 m. apklausos respondentų etinių nuostatų vertinimu (N=309), etinės pozicijos koeficientai siekė: idealizmas – 4,55, reliatyvizmas – 2,49. Palyginti su „Atsakingo mokslo barometras 2020“ rezultatais (Ozolinčiūtė et al 2020), respondentų etinė pozicija keitėsi nežymiai: 2020 m. duomenimis, idealizmas – 4,47, reliatyvizmas – 2,45. Pastebimas didesnis teigiamas pokytis idealistinių nuostatų atžvilgiu (1,8 proc.), palyginti su reliatyvizmu (1,6 proc.). Bendra apklausoje dalyvavusių Lietuvos akademinės bendruomenės atstovų etinė pozicija išlieka priskirtina prie absolutistų (aukštasis idealizmas, žemas reliatyvizmas), t. y. tų, kurie labiau linkę vadovautis universaliomis moralės normomis, nei taikyti jas individualiai pagal situaciją (Forsyth 2019).

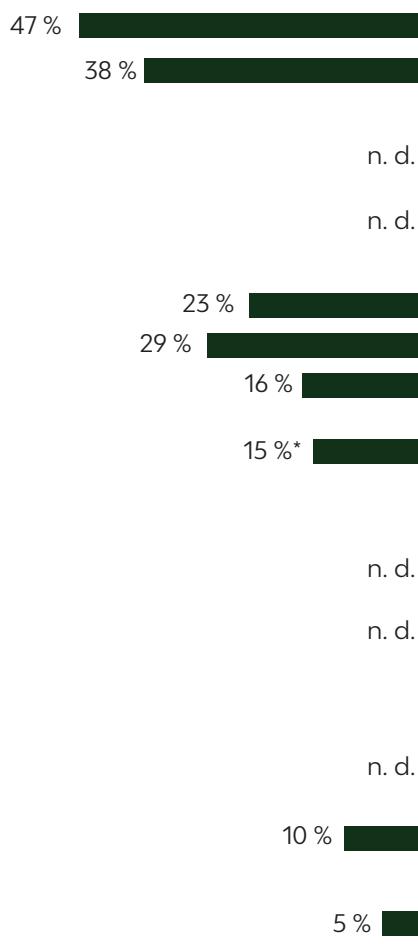
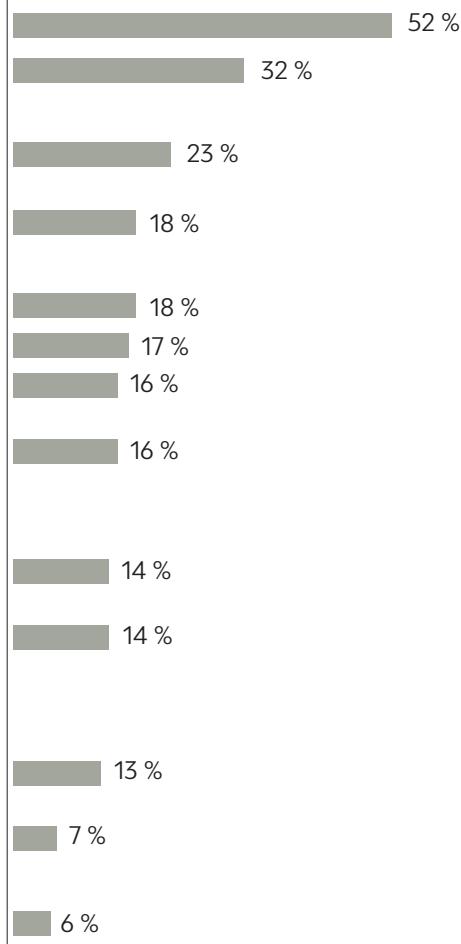
2.1. Žinojimas apie MTPE nuostatas

2022 m. daugiau nei pusė respondentų (52 proc., 6 pav.) pažymėjo, kad gerai nežino nė vieno iš apklausoje nurodytų dokumentų (gairių, rekomendacijų), kuriuose aptariamos MTPE nuostatos. Dažniausiai respondentams *gerai* žinomas buvo nacionalinės gairės ir rekomendacijos – Tarnybos MSI akademinės etikos kodeksų priėmimo, įgyvendinimo ir priežiūros rekomendacijos (32 proc.), Tarnybos Atitikties MTE vertinimo gairės (23 proc.), Tarnybos Akademiniės etikos užtikrinimo organizuojant studijas nuotoliniu būdu gairės (18 proc.), LURK PE gairės (17 proc.) (6 pav.).

Įdomu pastebėti, kad Tarnybos gairės ir rekomendacijos buvo gana gerai žinomas tiek šioje, tiek anksčesnėje apklausoje dalyvavusiai Lietuvos akademinei bendruomenei. Tarnybos MSI akademinės etikos kodeksų priėmimo, įgyvendinimo ir priežiūros rekomendacijos buvo dažniausiai paminėtos kaip *gerai* žinomas tiek 2022 m., tiek 2020 metais. Per laikotarpį nuo pirmosios apklausos nacionalinės MTPE nuostatos pasipildė keliais naujais, tačiau jau gana gerai žinomais dokumentais, t. y. Tarnybos Atitikties MTE vertinimo gairėmis (2020 m.) bei Tarnybos Akademiniės etikos užtikrinimo organizuojant studijas nuotoliniu būdu gairėmis (2020 m.).

2022 m., palyginti su 2020 m., mažiau respondentų nurodė *gerai* žinantys LURK PE gaires (2019 m.) – atitinkamai 17 proc. ir 29 proc. Galima manyti, kad akademinių bendruomenių nariai buvo rečiau informuojami apie anksčiau pasirodžiusius dokumentus, dėl to jų žinomumas mažėjo (pvz., Tarnybos MSI akademinės etikos kodeksų priėmimo, įgyvendinimo ir priežiūros rekomendacijų (2020 m.) bei LURK PE gairių (2019 m.) žinomumas šioje apklausoje buvo mažesnis nei ankstesniais metais). Kita vertus, kaip matyti iš respondentų paaškinimų (žemiau), dalis respondentų buvo linkę kritiškai vertinti savo žinias MTPE srityje.

Iš tarptautinių dokumentų dažniausiai paminėtos PEK rekomendacijos (18 proc.), Europos elgesio kodeksas MTE klausimais (16 proc.), EK rekomendacija dėl Europos mokslininkų chartijos ir dėl Mokslininkų priėmimo į darbą elgesio kodekso (16 proc.). PEK rekomendacijos kaip *gerai* žinomas dažniausiai paminėtos tiek 2022 m., tiek 2020 m.

GERAI žino MTPE nuostatas 2020 m.**GERAI žino MTPE nuostatas 2022 m.**

6 pav. Gerai žinomas MTPE nuostatos (2022 m., N=308).

Pastaba: respondentai galėjo pažymėti visus tinkamus atsakymus.

2020 m. duomenų šaltinis: „Atsakingo mokslo barometras 2020“ (Ozoliničiutė et al 2020).

**Klaidos taisymas: „Atsakingo mokslo barometras 2020“ ataskaitoje jsivėlė paveikslo formatavimo klaida, t. y. 2020 metų duomenyse vietoje 0 % turi būti 15 %.*

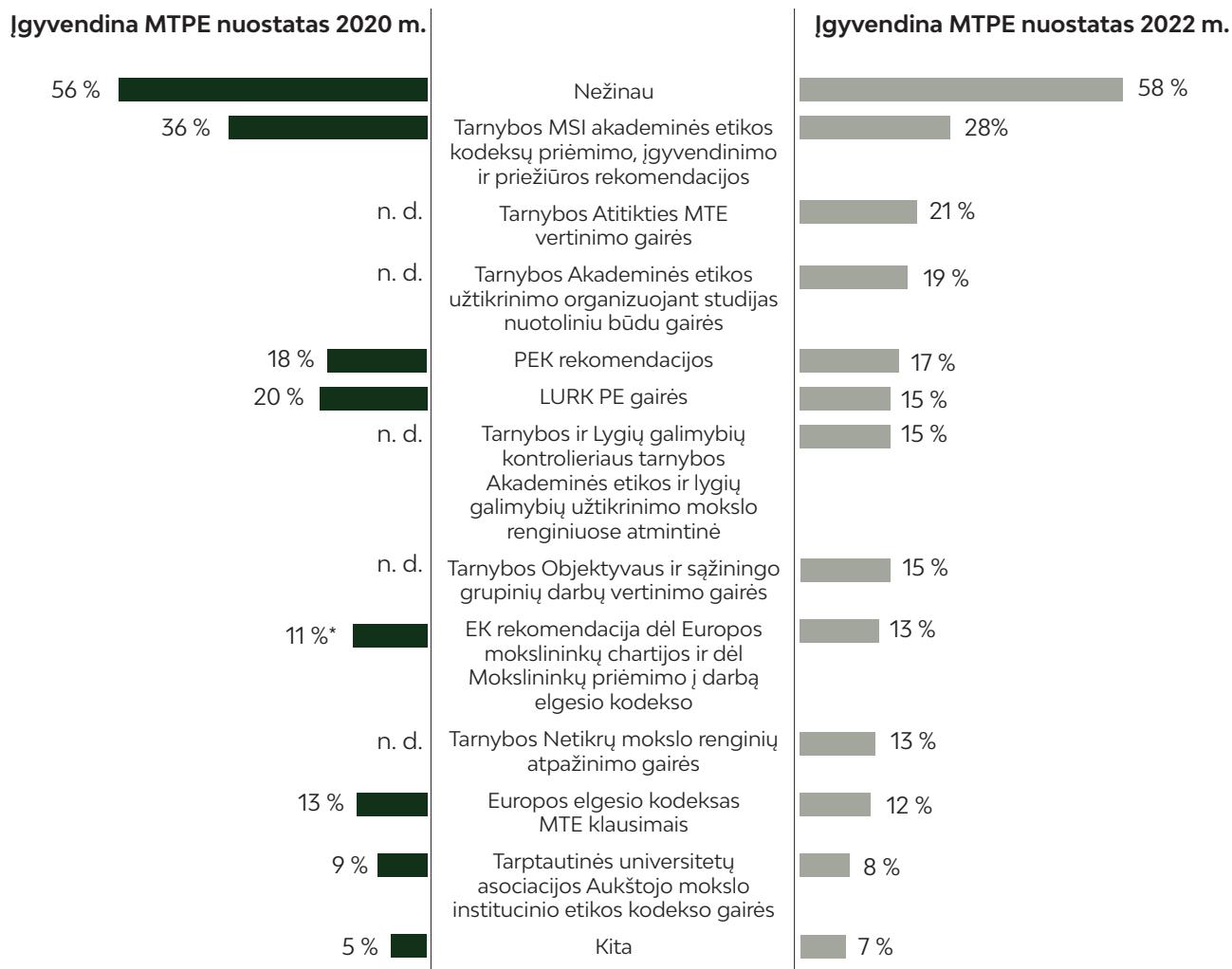
6 proc. respondentų žinojo ir (ar) kitus dokumentus, kuriuose įtvirtintos MTPE nuostatos. Apie tai, kurios MTPE skatinančios nuostatos jiems yra gerai žinomas, papildomų atsakymų pasirinkimuose („kita“ laukelyje) dauguma respondentų minėjo savo institucijos dokumentus, t. y. institucijos akademiniés etikos kodeksus, reglamentus, pvz., „Mano įstaigos Akademiniés etikos kodeksas“ (R76); „*<universiteto pavadinimas>* doktorantūros studijų reglamentas“ (R197). Taip pat respondentai minėjo, kad su dokumentais yra susipažinę, tačiau teigti, kad MTPE skatinančias nuostatas gerai išmano, negalėtų, pvz., „Su dauguma susipažinus, bet tikrai ne su visais. GERAU susipažinusi netinka nei vienam“ (R15); „Žinau beveik visus, bet negaliu sakyti, kad GERAU“ (R53); „Esu susipažinusi, tačiau vertinti, kad gerai išmanau, nedrįsčiau“ (R280). Dalis respondentų minėjo ir kitas, ne su minėtų dokumentų turiniu susijusias, o asmenines žinias apie MTPE nuostatas, įgytas dėstant ar skaitant jvairius vadovėlius, pvz., „Socialinių tyrimų etika iš Bitino, Kardelio ir prof. Žydžiūnaitės vadovėlių.“ (R124); „Esu dėsčiusi profesinę etiką, vadovaujuosi sąžine.“ (R43). Buvo ir tokų atsakymų, kuriuose paminėta, kad MTPE nuostatų neišmano dėl akademiniés veiklos (dėstymo, mokslinės veiklos) ir patirties stygiaus akademinėse veiklose, pvz., „Tik pradedu dėstytojauti ir mokslinę veiklą, todėl išsamiai nežinau[,] ką žinau.“ (R270).

2.2. MTPE nuostatų įgyvendinimas

Remiantis 2022 m. apklausos rezultatais, didžiausia respondentų dalis (58 proc.) nurodė, kad nežino, kurių MTPE skatinančias nuostatas jų MSI įgyvendina (7 pav.). Tie, kurie įvardijo savo MSI įgyvendinamus dokumentus MTPE srityje, dažniausiai paminėjo Tarnybos MSI akademinių etikos kodeksų priėmimo, įgyvendinimo ir priežiūros rekomendacijas (28 proc.), Tarnybos Atitikties MTE vertinimo gaires (21 proc.) ir Tarnybos Akademinių etikos užtikrinimo organizuojant studijas nuotoliniu būdu gaires (19 proc.).

2020 m. ir 2022 m. apklausose dažniausiai paminėtas MSI įgyvendinamas nacionalinis dokumentas MTPE srityje buvo Tarnybos MSI akademinių etikos kodeksų priėmimo, įgyvendinimo ir priežiūros rekomendacijos. Vis dėlto, 2022 m. apklausos rezultatus palyginus su ankstesnės apklausos duomenimis, matyti, kad 2022 m. mažesnė respondentų dalis nurodė, kad jų MSI įgyvendina anksčiau pasirodžiusius nacionalinius dokumentus, tokius kaip LURK PE gairės (2019 m.) bei Tarnybos MSI akademinių etikos kodeksų priėmimo, įgyvendinimo ir priežiūros rekomendacijos (2020 m.).

Iš tarptautinių MTPE šaltinių, kurių nuostatos buvo įgyvendinamos respondento MSI, 2022 m. dažniausiai nurodytos PEK rekomendacijos (17 proc.). Be to, maždaug kas dešimtas respondentas nurodė savo MSI įgyvendinant EK rekomendaciją dėl Europos mokslininkų chartijos ir dėl Mokslininkų priėmimo į darbą elgesio kodekso (13 proc.) bei Europos elgesio kodeksą MTE klausimais (12 proc.). Tieki 2022 m., tieki 2020 m. apklausos duomenimis, PEK rekomendacijos buvo dažniausiai įgyvendinamos tarptautinės MTPE nuostatos.

7 pav. MSI įgyvendinamos MTPE nuostatos (2022 m., N=308).

Pastaba: respondentai galėjo pažymėti visus tinkamus atsakymus.

2020 m. duomenų šaltinis: „Atsakingo mokslo barometras 2020“ (Ozolinčiutė et al 2020).

*Klaidos taisymas: „Atsakingo mokslo barometras 2020“ ataskaitoje įsivėlė paveikslo formatavimo klaida, t. y. 2020 metų duomenyse vietoje 0 % turi būti 11 %.

7 proc. respondentų nurodė kad jų MSI įgyvendina ir (ar) kituose dokumentuose esančias MTPE nuostatas. Atsakydami į klausimą apie tai, kurias MTPE skatinančias nuostatas MSI įgyvendina, dauguma respondentų „kita“ laukelyje paminėjo savo MSI priimtus etikos kodeksus, pvz., „Universitete yra parengtas dėstytojų etikos kodeksas“ (R208); „Mūsų institucijos akademiniės etikos kodeksą“ (R76); „Vadovaujasi universiteto etikos kodeksu“ (R221). Kai kurie komentavusieji „kita“ pasirinkimą paaškinėjo, kad jų institucija įgyvendina visas (arba daugumą) įvardytų MTPE nuostatų, tačiau detalesnės informacijos apie konkrečius dokumentus nepateikė, pvz., „Manau, kad atsižvelgia į visas svarbiausias nuostatas.“ (R59); „Tikrai vykdo, bet pavadinimų nežinau:)“ (R202).

Dalis respondentų paminėjo, kad jų institucijoje vadovaujamas tarptautiniai standartais arba kitų institucijų gairėmis, pvz., „Pagrindines MTPE skatinančias nuostatas, kitų universitetų ir institucijų Gaires“ (R197). Kai kurie respondentai pažymėjo, kad nors jų institucija įgyvendina visas pagrindines nuostatas, tačiau informacijos šia tema stinga, pvz., „Manau, kad yra įgyvendinamos ir kitos nuostatos, tačiau apie jas nekalbama kaip apie savaimė suprantamas. Tad tiek dėstytojams, tiek mokslininkams apie tai trūksta informacijos“ (R3). Paminėtina ir tai, kad „kita“ laukelyje buvo palikta pasisakymų apie tai, kad jų institucijoje jokios MTPE nuostatos neįgyvendinamos arba etika yra pažeidinėjama, pvz., „Niekto neįgyvendina“ (R31); „Etika pažeidinėjama“ (R163).

2.3. MTPE žinių gilinimas

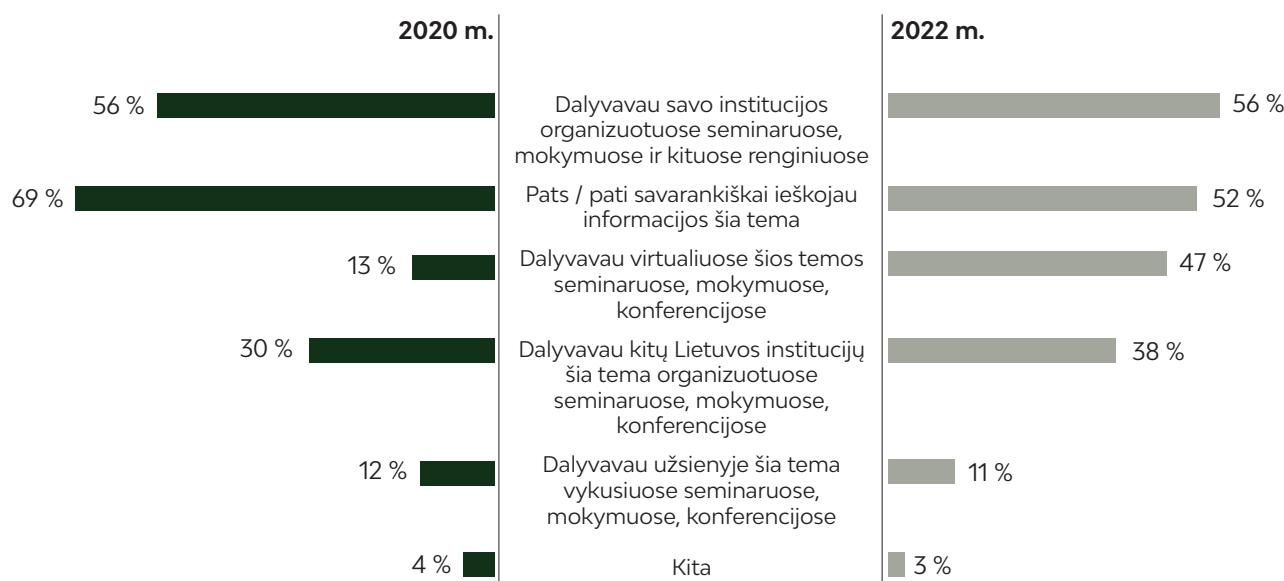
2022 m. didžiausia respondentų dalis nurodė, kad per pastaruosius trejus metus niekada negilino žinių MTE ar PE srityse (atitinkamai po 40 proc.) (8 pav.). Net 37 proc. negilino žinių nei vienoje iš šių sričių. Kita vertus, beveik pusė respondentų gilino žinias MTPE srityje *kartais, retai* ir *labai retai* (47 proc. – MTE, 48 proc. – PE), o daugiau nei dešimtadalis – *dažnai* ir *labai dažnai* (13 proc. – MTE, 12 proc. – PE). Šios proporcijos yra panašios kaip ir 2020 m.

8 pav. MTPE žinių gilinimo dažnumas (kursuose, seminaruose ir kituose renginiuose ar savarankiškai) (2022 m., N=310).

2020 m. duomenų šaltinis: „Atsakingo mokslo barometras 2020“ (Ozolinčiūtė et al 2020).

Kaip ir ankstesniais metais, didžioji respondentų, per pastaruosius trejus metus gilinusią žinią MTPE srityje, dalis (56 proc.) dalyvavo savo institucijos organizuotuose seminaruose, mokymuose ir kituose renginiuose (9 pav.). Tačiau 2022 m., palyginti su 2020 m., žymiai išaugo respondentų, dalyvavusių virtualiuose seminaruose, mokymuose, konferencijose, dalis (nuo 13 proc. iki 47 proc.) bei kitų Lietuvos institucijų organizuotuose seminaruose, mokymuose, konferencijose (nuo 30 proc. iki 38 proc.), dalis. Kita vertus, savarankiškai informacijos ieškančiųjų dalis sumažėjo nuo 69 proc. 2020 m. iki 52 proc. 2022 m.

9 pav. MTPE srityje gilinamų žinių būdai per pastaruosius trejus metus (2022 m., N=176).

*Pastaba: respondentai galėjo pažymėti visus tinkamus atsakymus.
2020 m. duomenų šaltinis: „Atsakingo mokslo barometras 2020“ (Ozolinčiūtė et al 2020).*

Atsakymai, kaip per pastaruosius trejus metus respondentai gilio savo žinią MTPE srityje, „kita“ laukelyje buvo papildyti tokiomis veiklomis kaip paties dėstymas, seminarų ir mokymų vedimas šioje srityje, pvz., „Pati vedžiau mokymus ir seminarus.“ (R91); „Dėstau šias temas studentams.“ (R256).

2.3.1. Temos MTE srityje

Respondentų atsakymai į klausimą, kokiomis temomis per pastaruosius trejus metus jiems teko gilinti savo žinią MTE srityje, apėmė pastarąsias temas (temų eiliškumas atspindi atsakymų kiekį nuo dažniausiai iki rečiausiai minimų temų):

- 1) akademinė etika (N=91);
- 2) PE (N=35);
- 3) dokumentai (N=24);
- 4) etiškas elgesys (N=10);
- 5) teisiniai aspektai (N=4).

1) Akademinė etika

Respondentai daugiausia atsakymuose pažymėjo tyrimų etikos, tyrimo planavimo, akademinės etikos principų, projektų administravimo ir mokslinių tyrimų organizavimo, mokslinių tyrimų metodų temas, kurios yra neatsiejamos nuo akademinės etikos, pvz., „Dalyvauta mokymuose apie mokslinių tyrimų organizavimą, jų metu kalbėta ir apie mokslinių tyrimų etiką (tačiau ne atskiri mokymai keilių akademinių valandų)“ (R298); „Domėjausi mokslinių tyrimų etikos principų įgyvendinimu.“ (R63);

„Mokslių tyrimų etikos pažeidimai, vertybes ir moralę akademineje aplinkoje“ (R76). Nemaža respondentų dalis išskyrė sritį, kurioje gilino MTE žinias, pvz., medicina, bioetika, sociologija, klinikiniai tyrimai, aplinkotyra, tyrimai su gyvūnais ir pan., pvz., „Donoro sutikimas, biobankai“ (R123), „Sociologinių tyrimų etika“ (R127), „Darbas su eksperimentiniais gyvūnais“ (R142). Kaip žinių gavimo formą respondentai minėjo savo ir kitų institucijų ar asociacijų organizuojamus mokymus ir seminarus, pvz., „Universitete rengtame seminare“ (R22); „Seminarai apie mokslių tyrimų etiką (pvz., TISSA asociacijos seminarai doktorantams ir tyrėjams) - bendri principai ir specifiniai probleminiai klausimai, keliami seminarų dalyvių ir pranešėjų.“ (R240). Respondentų dažnai minimas domėjimasis duomenų valdymo ir asmens duomenų apsaugos temomis, pvz., „Kūrėme universiteto mokslių tyrimų etikos komisiją, tad teko domėtis jvairiomis temomis, pvz.[...] asmens duomenų apsauga vykdant tyrimus, duomenų atvėrimas talpyklose ir archyvuose ir kt.“ (R126); „BDAR reikalavimų taikymas“ (R311).

2) PE

Su PE klausimais susiję aspektai respondentams buvo svarbūs ir neatsiejami nuo MTE srities. PE tematikai priskirtinos respondentų paminėtos recenzavimo temos bei gairės PE srityje, pvz., „Visomis temomis, kurios susijusios su mokslių straipsnių ir kitų mokslo darbų publikavimo etika, kadangi susiduriau su akiavaizdžiais etikos pažeidimais.“ (R64); „Recenzavimo etika“ (R192). Plagiatas ir tekstu suaptys buvo viena iš temų, kurios respondentų buvo minimos kaip juos dominančios MTE srityje ir kuriose per pastaruosius trejus metus jiems teko gilinti žinias, kartais ir savo pačių iniciatyva, pvz., „Savo paties iniciatyva plagiato srityje.“ (R184); „Plagiatas studentų ir doktorantų rašto darbuose“ (R208). Respondentai nurodė, kad domėjosi ne tik apie kitų plagiataj, bet ir apie saviplagiataj. Viena iš temų, kurias minėjo respondentai savo atsakymuose, buvo teisingo citavimo, savicitavimo ir perfrazavimo klausimai, pvz., „Etišką citavimą, perfrazavimą ir pan.“ (R3); „Dėl plagiato, savicitavimo“ (R196). Iš kitų vos po kartą paminėtų temų respondentų atsakymuose galima rasti pasiskymų apie doktorantūros studijų dalykų temas, pvz., „Doktorantūros studijų dalykuose: Mokslių tyrimų metodų pagrindai ir Akademinė komunikacija.“ (R92).

3) Dokumentai

Dažnas iš respondentų minėjo Tarnybos rengtus dokumentus (pvz., gaires, tyrimus), renginius. Bene dažniausiai atsakymuose minimos Atitikties MTE vertinimo gairės, pvz., „Klausiau Akademinės etikos ir procedūrų kontrolierės pranešimą, kuriame buvo pristatytos Atitikties mokslių tyrimų etikai vertinimo gairės.“ (R74); „Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos seminaras-diskusija akademinio sąžiningumo tema; Atvirojo mokslo ir tyrimų duomenų aktualijos; Konferencija „Etika akademineje aplinkoje 2020“ (R91); „Atitikties mokslių tyrimų etikai vertinimo gairės; Akademinės etikos užtikrinimo organizuojant studijas nuotoliniu būdu gairės“ (R107). Taip pat respondentai minėjo savo MSI dokumentus, su kuriais teko susipažinti. Paminėta, kad buvo susipažstama ir su tais dokumentais, kurie yra persiunčiami savo institucijos akademinės etikos komiteto atstovo (-ės), pvz., jvairiomis rekomendacijomis: „Minimaliai - teko susipažinti su institucijos, kurioje dirbu, Akademinės etikos kodeksu“ (R131); „Su institucijos akademinės etikos pirmininkės persiunčiamais dokumentais ir rekomendacijomis“ (R257). Respondentai atsakymuose apie tai, kuo teko domėtis per pastaruosius trejus metus, užsiminė ir apie jvairius tarptautinius standartus ar užsienio šalių principus, kurie kartais apima platesnį kontekstą nei Europa, pvz., „AERA (2006) Standartas“ (R96), „JAV etikos principuose“ (R33).

4) Etiškas elgesys

Nediskriminavimo, nešališkumo ir lyčių lygybės aspektai taip pat paminimi respondentų atsakymuose, pvz., „Atsiribojimas nuo lyties ir kilmės šalies vertinant projektus gender equality“ (R15); „lygių teisių ir nediskriminavimo moksliuose tyrimuose principų ir pan.“ (R21); „Akademinės etikos ir lygių galimybių užtikrinimo srityje“ (R70). Jsidėmėtina, kad šiais metais respondentai taip pat pasisakė, kad jie

domėjosi temomis, susijusiomis su etišku vadovavimu, pvz., „Mokymai skirti etiško mokslinio vadovavimo ypatumams aptarti” (R4); „Vadovavimo doktorantams etikos klausimais” (R221); „Piktnaudžiavimas vyresniškumu” (R186).

5) Teisiniai aspektai

Tarp temų, kuriomis per pastaruosius trejus metus domėtasi, respondentai paminėjo ir intelektinės nuosavybės bei autorių teisių klausimus, pvz., „Intelektinės nuosavybės problematikoje” (R249); „Autorinių teisių klausimais” (R276).

2.3.2. Temos PE srityje

Atsakant į klausimą, kokiomis temomis per pastaruosius trejus metus respondentams teko gilinti savo žinias PE srityje, respondentų atsakymai apėmė pastarąsias temas (temų eiliukumas atspindi atsakyti kiekj nuo dažniausiai iki rečiausiai minimų temų):

- 1) PE (N=119);
- 2) akademinė etika (N=26);
- 3) dokumentai (N=14);
- 4) teisiniai aspektai (N=4).

1) PE

Dauguma respondentų minėjo su PE susijusias temas apie tai, kaip rengti publikacijas, atitinkančias aukšto reitingo žurnalus, kaip rengti bendras publikacijas, taip pat – apie recenzavimo ypatumus, pvz., „Anoniminio recenzavimo tema.” (R186); „Giliaus į bendrų publikacijų rengimą doktorantūroje, bendraautorystės klausimą ir disertacijos straipsnių rinkinio pagrindu rengimą. Tai išlieka labai aktualus klausimas” (R221). Kita dažnai minima tema respondentų atsakymuose buvo plagiatas, saviplagiatas, pvz., „Plagiato prevencija” (R150); „Daugiausia kyla klausimų, kas yra saviplagiatas, į kurį vieno atsakymo taip ir nėra.” (R3). Taip pat domėtasi ir tekstų sutapčių nustatymo programomis (sistemos), kuriomis naudojantis būtų galima identifikuoti neautentiškus rašto darbus, pvz., „Domina sutapties patikros procesai” (R63). Žinios buvo gilintos ir autorystės, bendraautorystės bei susijusiose publikavimo temose, pvz., „Plagiato ir bendraautorų įtraukimo srityje” (R70); „Autorių indėlis publikuoojant” (R84); „Autorystė publikuojant tyrimus.” (R120). Tinkamo citavimo klausimai respondentams taip pat atrodo aktualūs ir jais per pastaruosius trejus metus, kaip identifikuojant respondentai, jiems teko domėtis, pvz., „Citavimo nuostatos, mokslinių darbų informacijos naudojimo gairės” (R198); „kaip nurodyti žodinį pranešimą; kaip nurodyti (ar padėkoti) už nuorodą, šaltinį ir pan., kaip nurodyti informantų pavardes” (R209); „Citavimo etikos srityje” (R227). Įdomu tai, kad kalbant apie PE, respondentai ne vieiname atsakyme minėjo su akademine komunikacija bei tyrimų duomenų pateikimu susijusius aspektus, pvz., „Akademinė komunikacija” (R92); „Etika mokslo darbų sklaidoje” (R132); „Projektų valdymo ir mokslo žinių komunikacija” (R207).

2) Akademinė etika

Dalis respondentų apie PE temas kalbėjo nedetalizuodami konkrečių specifinių PE potemų, pvz., „Galimi etikos pažeidimai” (R89); „Konkrečių temų nebuvo, bendrai apie etiką” (R203); „Retkarčiais randu straipsnius, kuriuose gvildenama akademinė etika, tai su jais susipažstu” (R303). Nekonkretizuojantiems temų priskirti ir tokie atsakymai, kuriuose respondentai nepateikė detalesnės informacijos dėl to, kad jos neprisimena.

Duomenų valdymo klausimai, tyrimo duomenų ar asmens duomenų apsaugos temos buvo aktualios respondentams, gilinusiemis žinias tiek MTE, tiek PE srityse, pvz., „Apie mokslinių duomenų ir asmens

duomenų apsaugą." (R124). Šiame kontekste minimas ir duomenų atvėrimas, kur užsimenama ir apie pakartotinį duomenų naudojimą, pvz., „Duomenų rinkinių, kurių pagrindu parengtas straipsnis, atvėrimas ir publikavimas“ (R126); „Pakartotinio duomenų naudojimo etika, pre-registravimas, registered reports, researcher degrees of freedom, gerosios praktikos objektyviai pristatant analizes, atvirų duomenų praktikos.“ (R176). Taip pat minimi duomenų tikslumo, manipuliavimo duomenimis, falsifikavimo aspektai, pvz., „Duomenų pristatymas, manipuliavimas duomenimis“ (R256); „Duomenų falsifikavimas publikacijoms“ (R128). Dalis respondentų, identifikuodami PE temas, kuriomis domėjosi per pastaruosius trejus metus, minėjo jų ar kitų institucijų organizuojamus mokymus ar seminarus susijusiomis temomis, pvz., „Dalyvavau mokslinių redakcijų žurnalų organizuojamuose seminaruose“ (R21); „Universitete rengtame seminare“ (R22).

3) Dokumentai

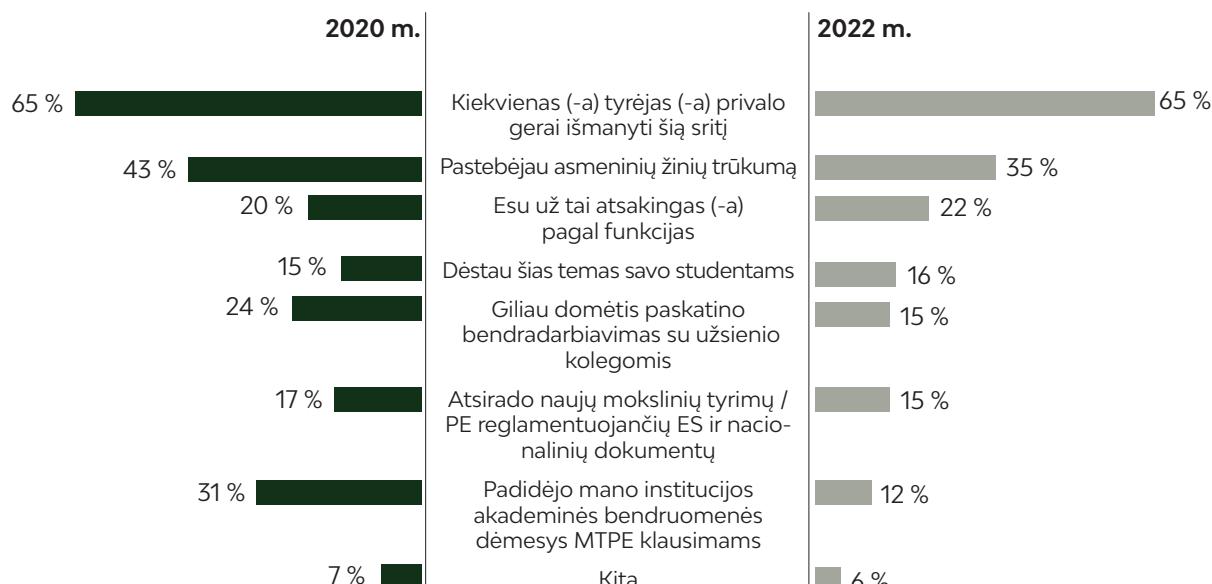
Pastebėtina tai, kad respondentai atsakymuose mini ir Tarnybos rengtus dokumentus, pristatyti tyrimus, organizuotus mokymus, seminarus, pvz., „Akademinių etikos užtikrinimas organizuojant studijas nuotoliniu būdu; Atsakingo mokslo barometras 2020; Atitikties mokslinių tyrimų etikai vertinimas“ (R30); „Jūsų seminaruose“ (R239). PE kontekste minimos ir savo institucijos parengtos ar etikos komitetų atstovų persiunčiamos rekomendacijos, gairės ar kiti dokumentai, pvz., „Norminiai aktai [institucijos]“ (R189); „Susipažindamas su institucijos akademinių etikos pirmininkės persiunčiamais dokumentais ir rekomendacijomis“ (R257). Ne vieno respondento atsakymas liudija apie tarptautinius standartus PE (ypač aktualu vertinant projektų paraiškas), pvz., „Privalomomis atliekant ekspertinį darbą vertina[n]t ES ir nacionalinių programų finansuojamų projektų paraiškas“ (R15); „Tarptautiniai standartai[,] reglamentuojantys publikavimo etiką“ (R34); „Kaip parengti straipsnį tarptautinėms bazėms“ (R94). Keliuose pavieniuose respondentų atsakymuose pateikti bendro pobūdžio pasvarstymai akademinių etikos, etiško publikavimo tema, pvz., „tai kasdienė duona, tam kursai nereikalingi, kad gilinti žinias kasdien“ (R164).

4) Teisiniai aspektai

Ne viename atsakyme PE tema minimos autorų teisės, pvz., „Dėl autorystės“ (R99); „Autorinių teisių klausimais“ (R276).

2.3.3. Priežastys, dėl kurių žinios MTPE srityje buvo gilinamos

2022 m., kaip ir 2020 m., didžioji dalis (65 proc.) respondentų nurodė, kad žinias MTPE srityje gilino, nes tai išmanyti yra privalu kiekvienam tyrėjui (10 pav.). Apie trečdalį respondentų (35 proc.) paskatino asmeninių žinių trūkumas. Analizuojant vidines priežastis, palyginti su ankstesniais metais, 2022 m. pastebimas retesnis asmeninių žinių trūkumo ir nežymiai dažnesnis priežasčių, susijusių su atliekamomis funkcijomis (pvz., atsakomybės pagal funkcijas, dėstymo šiomis temomis), akcentavimas. Tačiau didžiausia pokyčiai pastebimi vertinant išorines priežastis: 2022 m., palyginti su 2020 m., žymiai mažesnė respondentų dalis akcentavo padidėjusį savo institucijos akademinių bendruomenės dėmesį MTPE klausimams (atitinkamai 12 proc. ir 31 proc.) ir bendradarbiavimą su užsienio kolegomis (atitinkamai 15 proc. ir 24 proc.). Darytina prielaida, kad šis pokytis gali būti darbo nuotoliniu būdu pasekmė, kai tyrėjai turi mažiau tiesioginių kontaktų su savo institucija ir užsienio kolegomis (konferencijų, stažuocių ir pan.). Kita vertus, atsakymai į atvirą klausimą rodo, kad tyrėjai kartais pasigenda savo institucijos dėmesio, ypač kompensavimo už patirtas kompetencijų tobulinimo išlaidas.

10 pav. Priežastys, dėl kurių žinios MTPE srityje per pastaruosius trejus metus buvo gilinamos (2022 m., N=193).

*Pastaba: respondentai galėjo pažymėti visus tinkamus atsakymus.
2020 m. duomenų šaltinis: „Atsakingo mokslo barometras 2020“ (Ozolinčiūtė et al 2020).*

Apie 6 proc. respondentų atsakydami į klausimą, kodėl per pastaruosius trejus metus gilino savo žinias MTPE srityje, nurodė „kitas“. Atsakymus, kodėl gilino žinias, respondentai grindė susijusiomis su mokymais atsakomybėmis ar veiklomis, pvz., „Esu mokslo žurnalų redkolegijų narė“ (R185); „Atlieku šios srities tyrimus ir rengiu publikacijas“ (R208). Respondentai taip pat paminėjo, kad praktikoje teko susidurti su akademiniés etikos pažeidimais, todėl gilinti žinias paskatino būtent ši patirtis (susidūrimas su problemomis), pvz., „Institucijoje, kurioje dirbau anksčiau[...] susidūriau su visiškai netoleruotiniais etikos pažeidimais.“ (R64); „Problemos MTEP autorystėse“ (R239). Vienas respondentas paminėjo ir kitokią motyvaciją, t. y. smalsumo vediną žinių gilinimą MTPE srityje: „Sutapo, kartais smalsumas“ (R303).

2.3.4. Priežastys, dėl kurių žinios MTPE srityje nebuvo gilinamos

2022 m. didžioji respondentų dalis (45 proc.) nurodė, kad nors negilino ar neatnaujino savo žinių MTPE srityje, tačiau norėtų tai padaryti (11 pav.). Beveik trečdalį respondentų (30 proc.) pažymėjo, kad jie turi pakankamai žinių apie MTPE. Apie šeštadalis respondentų (17 proc.) pastebėjo, kad negilino ar neatnaujino žinių apie MTPE, nes MSI jiems nesudarė tam sąlygų. Kiek mažesnė dalis (13 proc.) kaip priežastį nurodė kitokius savo veiklos prioritetus. Tik nedidelė respondentų dalis (5 proc.) apskritai nesidomėjo MTPE sritimi. Pastebėtina, kad palyginti su ankstesniais metais, 2022 m. akcentuotos priežastys, paskatinusios gilinti MTPE žinias, kito mažai.

11 pav. Priežastys, dėl kurių žinios MTPE srityje per pastaruosius trejus metus nebuvo gilinamos (2022 m., N=133).

*Pastaba: respondentai galėjo pažymėti visus tinkamus atsakymus.
2020 m. duomenų šaltinis: „Atsakingo mokslo barometras 2020“ (Ozolinčiūtė et al 2020).*

2022 m. apie 12 proc. respondentų nurodė ir kitas priežastis, dėl kurių per pastaruosius trejus metus negilino savo žinių MTPE srityje. Šie respondentai pateikė papildomus atsakymus, kuriuose domino paaiškinimai, kad stinga informacijos apie pastarojo pobūdžio mokymus arba galimybes, pvz., „Nebuvau informuotas apie tokias galimybes“ (R211); „Neturiu žinių apie tokius renginius/galimybes“ (R183). Įdomu tai, kad šiuo atveju išreiškiamas lūkestis ir savęs pozicionavimas pasyvioje gavėjo pozicijoje, kuomet egzistuoja lūkesčiai, kad kitas (kiti) turi pasiūlyti, pakulti, organizuoti mokymus. Apie asmeninę iniciatyvą gilinant žinias pastaruosiuose atsakymuose nebuvo užsimenama, kai 65 proc. gilinusiu žinias MTPE srityje manė, kad šią sritį privalo išmanyti kiekvienas tyrejas (10 pav.).

Respondentai minėjo, kad mokymuose nedalyvauja, nes nemato tame prasmės, o papildomos žinios nesuponuoja, kad bus elgiamasi sąžiningiau, pvz., „Formalūs mokymai néra veiksmingi, galéčiau duoti pavyzdžiui, mokslininkų, kurie gal net patys tuos mokymus rengia, tuo tarpu prisirašinėdami prie doktorantų, juos plagiujodami, publikuodami ne po vieną monografiją apie tą patį.“ (R43). Taip pat deklaruoja vertybų svarba (sąžiningumas), kuomet, jei jos yra tinkamai įsisavintos ir įveiklintos, „išorinių taisyklių“ neberekia, pvz., „Jei esi sąžiningas, tau nereikia kažkieno sugalvotų taisyklių.“ (R166).

Kiti respondentai paaiškino, kad žinių negilino dėl laiko stokos ir santykinai mažos darbo patirties akademinėje srityje, pvz., „I nuolatinis mokslinius tyrimus ir įsitraukiau mažiau nei prieš tris metus“ (R288); „Per trumpai dirbu šioje srityje, todėl dar neturėjau tokios galimybės“ (R62); „Néra laiko.“ (R101). Dar kita respondentų dalis minėjo savo asmeninius žingsnius MTPE srityje ir išreiškė poreikį gauti koncentruotą informaciją bei lūkestį, kad institucijos darbuotojų kompetencijos būtų privalomai tikrinamos ir palaikomas, pvz., „Tik nuo praėjusių metų pradėtas naudoti Turnitin.“ (R7); „Manau, kad intuityviai laikausi sąžiningumo principo ir esant reikalui stengiuosi paskaityti sąlygas[,] po kuriomis dedu parašą. Bet žinoma[,] norėtysi, kad informacija būtų pateikiama trumpai ir aiškiai ir kad universitetuose tokia kompetencija būtų privaloma išlaikant testus periodiškai“ (R287).

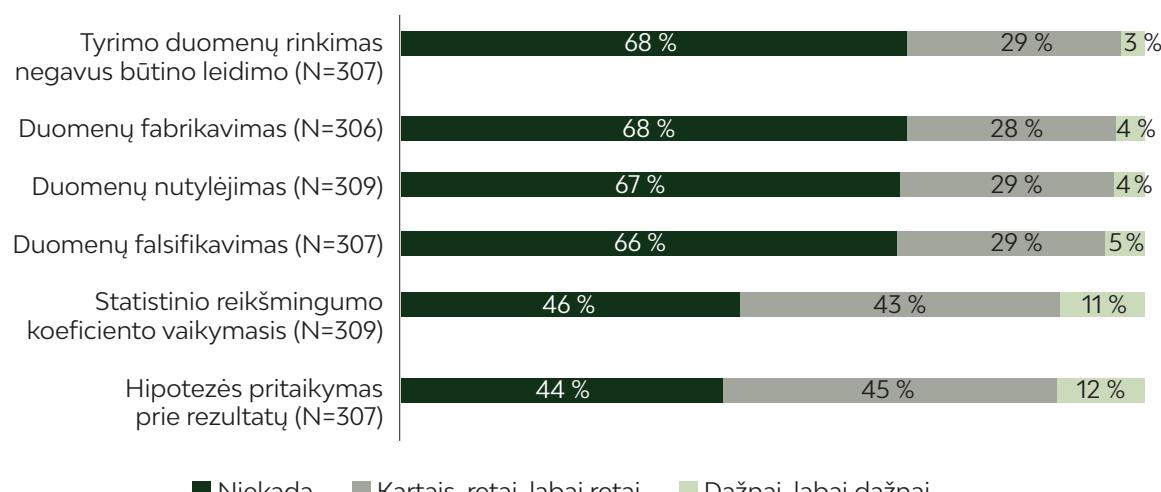
Nuotrauka: Automated BioAssay Lab, Sanofi Pasteur. Licencija CC BY-NC-ND 2.0.

III. NEETIŠKAS ELGESYS ATLIEKANT MOKSLINIUS TYRIMUS IR SKELBIANT JŪ REZULTATUS

3.1. Neetiškas mokslinių tyrimų atlikimas

Didžioji dalis (apie du trečdaliai) respondentų pažymėjo *niekada* per pastaruosius trejus metus savo institucijos akademinėje bendruomenėje (tarp mokslininkų, tyrėjų ir doktorantų) nepastebėjė tyrimo duomenų rinkimo negavus būtino leidimo (68 proc.), tyrimo duomenų fabrikavimo (68 proc.), falsifikavimo (66 proc.) ar nutylėjimo (67 proc.) atvejų (12 pav.). Mažiau nei trečdalis respondentų tokį elgesį pastebėjo *kartais, retai* ir *labai retai* (atitinkamai 29 proc., 28 proc., 29 proc. ir 29 proc.). Tik nedidelė dalis *dažnai* ir *labai dažnai* pastebėjo neetišką elgesį, dažniausiai – hipotezės pritaikymą prie rezultatų (12 proc.) ir statistinio reikšmingumo koeficiente vaikymą (11 proc.). Dar kiek mažiau nei pusė respondentų tokį elgesį stebėjo *kartais, retai* ir *labai retai* (atitinkamai 45 proc. ir 43 proc.).

Palyginti su ankstesniais metais (Ozolinčiūtė et al 2020), 2022 m. pastebimi tie patys *dažnai* ir *labai dažnai* pasitaikantys pažeidimai – hipotezės pritaikymas prie rezultatų bei statistinio reikšmingumo koeficiente vaikymasis (2020 m. – po 13 proc.). Tačiau kitaip nei 2020 m., tyrimo duomenų rinkimas negavus būtino leidimo nebéra *dažnai* ir *labai dažnai* pastebimas MTPE pažeidimas (2022 m. – 3 proc., 2020 m. – 13 proc.).

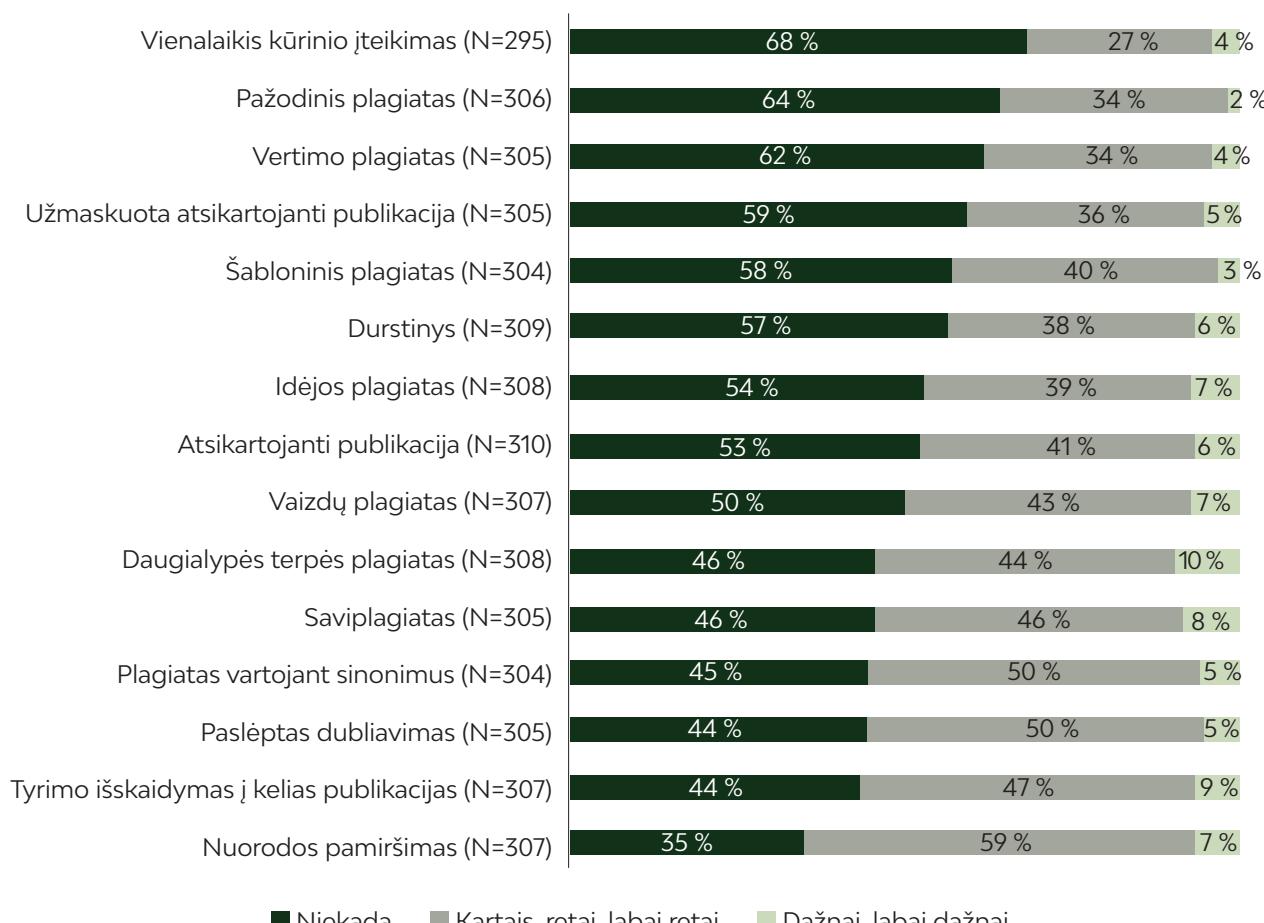

12 pav. Neetiškas mokslinių tyrimų atlikimas savo institucijos akademinėje bendruomenėje (2022 m.).

Dauguma respondentų, atsakydami į klausimą apie tai, kaip dažnai per pastaruosius trejus metus pastebėjo *neetišką mokslinių tyrimų atlikimą* savo institucijos akademinėje bendruomenėje (tarp mokslininkų, tyrėjų ir doktorantų), „kita“ laukelyje pateikė atsakymą „*niekada*“, nežymi atsakiusių dalių – „*labai retai*“; po vieną atsakymą buvo užpildyta su jrašu „*retai*“ ir „*dažnai*“. Tokį pasiskirstymą galima būtų interpretuoti įvairiai: tai, kad respondentai pažeidimų nepastebi *niekada*, gali suponuoti akademiskai etišką elgesį daugumos respondentų aplinkoje; kita vertus, egzistuojantys kitokie atsakymai su pasiskirstančiu dažnumu galėtų reikšti nepakankamą jautrumą (o gal net žinių stoka) akademinių etikos srityje. Dalis respondentų pastebėtų neetiško elgesio praktiką egzistavimą atliekant mokslinius tyrimus aiškino tuo, kad mokslinės veiklos vertinimui naudojami kiekybiniai rodikliai verčia tyrėjus jausti spaudimą ir bandyti įvairiais būdais „apeiti“ sistemą, pvz., vykdant perteklinius tyrimus; kuriant bendraautorinių grupes, kuriose vieno autoriaus parašytam straipsniui priskiriama visų grupės narių autorystė.

3.2. Neetiškas mokslinių tyrimų rezultatų skelbimas

Daugiausia (apie du trečdaliai) respondentų nurodė *niekada* per pastaruosius trejus metus savo institucijos akademiniėje bendruomenėje (tarp mokslininkų, tyrėjų ir doktorantų) nepastebėję tokį neetiško mokslinių tyrimų skelbimo formų kaip vienalaikis kūrinio įteikimas (68 proc.), pažodinis plagiatas (64 proc.), vertimo plagiatas (62 proc.) (13 pav.). Kiek daugiau nei pusė respondentų teigė nepastebėję tokio elgesio kaip užmaskuota atsikartojanti publikacija (59 proc.), šabloninis plagiatas (58 proc.), durstinys (57 proc.), idėjos plagiatas (54 proc.) ar atsikartojanti publikacija (53 proc.). Daugiau nei pusė respondentų nurodė, kad *kartais, retai* ir *labai retai* pastebi atvejus, kai pamirštamos nuorodos (59 proc.). Tik nedidelė respondentų dalis nurodė, kad *dažnai* ir *labai dažnai* pastebi neetišku būdu skelbiamus tyrimų rezultatus, dažniausiai – daugialypės terpės plagiata (10 proc.), tyrimo išskaidymą į kelias publikacijas (9 proc.), saviplagiata (8 proc.) ir kt. Dauguma šių MTPE pažeidimų buvo taip pat *dažnai* ir *labai dažnai* pastebėti ir 2020 metais (Ozolinčiūtė et al 2020), pvz., tyrimo išskaidymas į kelias publikacijas (13 proc.), daugialypės terpės plagiatas (10 proc.).

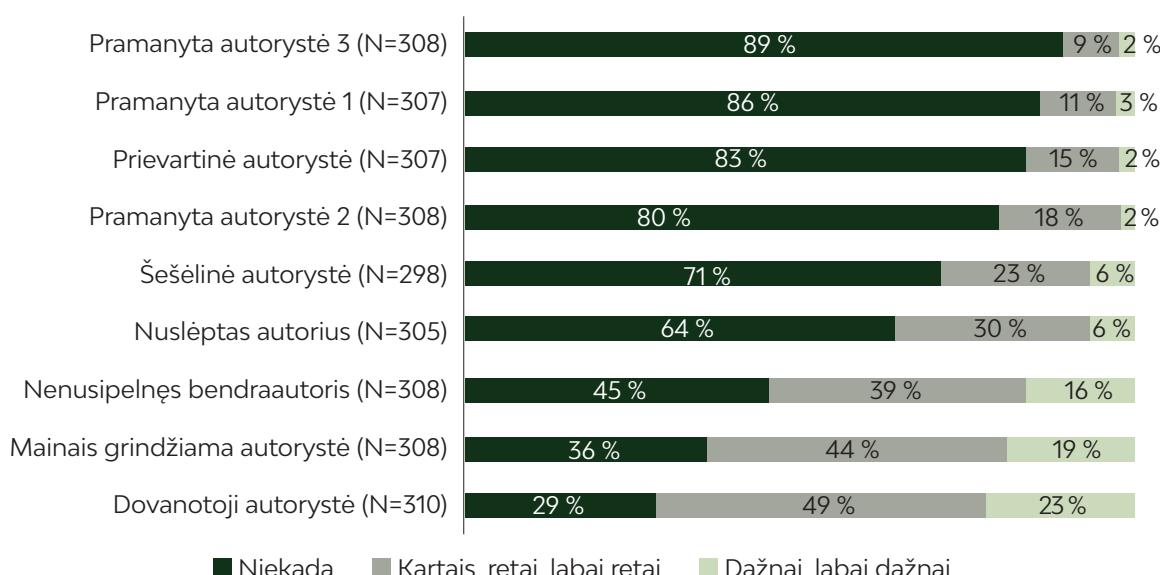

13 pav. Neetiškas mokslinių tyrimų rezultatų skelbimas savo institucijos akademiniėje bendruomenėje (2022 m.).

J klausimą, kaip dažnai per pastaruosius trejus metus pastebėjo *neetišką mokslinių tyrimų rezultatų skelbimą* savo institucijos akademiniėje bendruomenėje, respondentai, pateikdami atvirus atsakymus, jvardijo skirtinę dažnumą, pvz., *labai dažnai*, *niekada*. Taip pat buvo paminėta, kad šiuo klausimu stinga informacijos, kuestionuojamas tyrimų reikalingumas ir aktualumas.

3.3. Neetiška autorystė

Dauguma respondentų nurodė, kad savo institucijos akademinėje bendruomenėje (tarp mokslininkų, tyrėjų ir doktorantų) *niekada nepastebėjo neetiškos autorystės apraiškų*, tokių kaip pramanya autorystė (ivairių jos variantų – 89 proc., 86 proc. ir 80 proc.) ir prievartinė autorystė (83 proc.) (14 pav.). Apie du trečdalius nurodė, kad neteko stebėti šešelinės autorystės (71 proc.) ir nuslėptojo autoriaus (64 proc.) atvejų. Beveik pusė respondentų *kartais, retai ir labai retai* stebėjo dovanotosios autorystės (49 proc.) ir mainais grindžiamos autorystės (44 proc.) pažeidimus. Pastarąsias neetiško mokslinių tyrimų rezultatų skelbimo formas bei nenusipelniniusio bendraautorio įtraukimą didžiausia respondentų dalis nurodė kaip *dažnai* ir *labai dažnai* stebimus pažeidimus (atitinkamai 23 proc., 19 proc. ir 16 proc.). Šios neetiško elgesio formos buvo aktualiausios ir ankstesniais metais: dovanotoji autorystė – 25 proc., mainais grindžiama autorystė – 21 proc., nenusipelniniusio bendraautorio įtraukimas – 14 proc. (Ozolinčiūtė et al 2020). Jas galima įvardyti ir kaip pačias aktualiausias iš visų neetiško elgesio atliekant mokslinius tyrimus ir skelbiant jų rezultatus formų.

14 pav. Neetiška autorystė savo institucijos akademinėje bendruomenėje (2022 m.).

Pastaba: pramanya autorystė 1 – neegzistuojančio asmens įtraukimas į bendraautorius be jo sutikimo; pramanya autorystė 2 – kolegos įtraukimas į bendraautorius be jo sutikimo; pramanya autorystė 3 – nepažistamo asmens įtraukimas į bendraautorius be jo sutikimo.

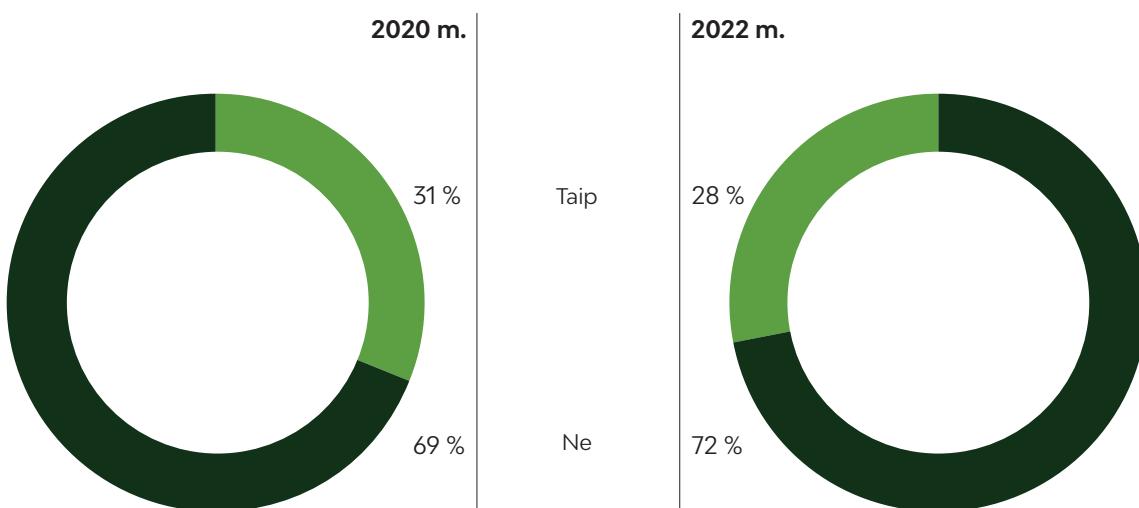
Atsakydami į klausimą, kaip dažnai per pastaruosius treus metus pastebėjo neetišką autorystę savo institucijos akademinėje bendruomenėje, „kita“ laukelyje dauguma respondentų nurodė apie neetišką projektų vadovų, o taip pat ir doktorantūros vadovų elgesį, ypač publikavimo srityje. Taip pat paminėtas doktorantų mokslo darbų traktavimas kaip savų, nors prie straipsnio rašymo visiškai nepri sidėta. Buvo paminėtas ir atvejis, kuomet tikroji „šešelinė“ tyrėjų komanda ištrinama iš bendraautoriuų sąrašo.

IV. NESĄŽININGO ELGESIO PATIRTYS

4.1. Savo interesų gynimas

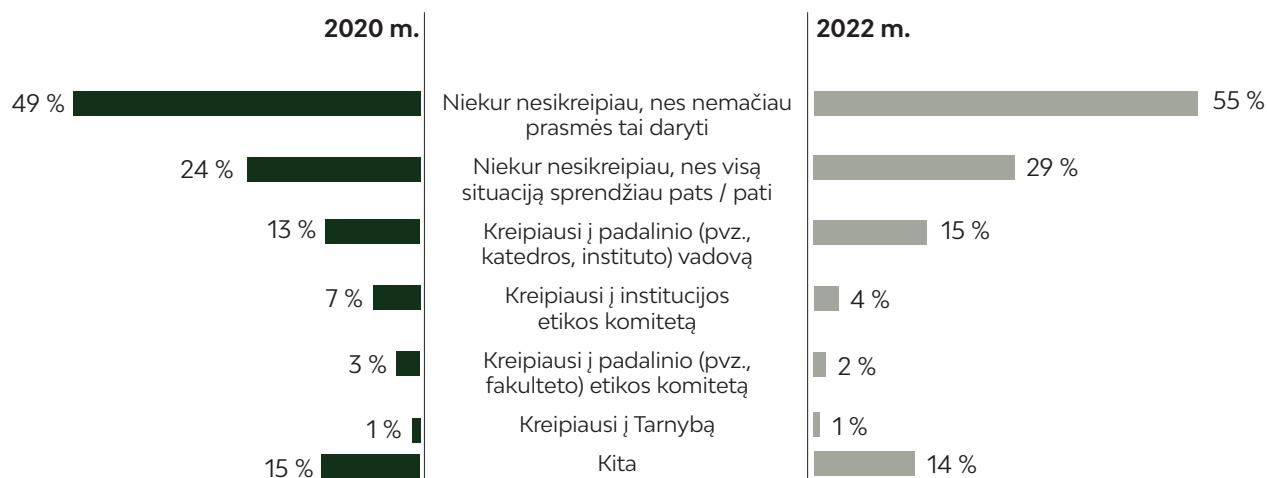
Kiek daugiau nei ketvirtadalis (28 proc.) 2022 m. apklausos dalyvių nurodė, kad per pastaruosius trejus metus buvo susidūrė su kito tyrejo nesąžiningu elgesiu (15 pav.). Tai yra nežymiai mažesnė dalis nei 2020 m. (31 proc.).

15 pav. Susidūrimas su kito tyrejo nesąžiningu elgesiu per pastaruosius trejus metus (2022 m., N=310).

2020 m. duomenų šaltinis: „Atsakingo mokslo barometras 2020“ (Ozolinčiūtė et al 2020).

Iš susidūrusiųjų su nesąžiningu elgesiu, didžioji respondentų dalis niekur nesikreipė, nes nematė prasmės tai daryti (55 proc.) ir (ar) visą situaciją bandė spręsti savarankiškai (29 proc.) (16 pav.). Tik apie šeštadalis (15 proc.) kreipėsi į padalinio vadovą ir (ar) nedidelė dalis – į institucijos (4 proc.) ar padalinio etikos komitetą (2 proc.). Vos 1 proc. respondentų kreipėsi į Tarnybą. Palyginti su 2020 m., 2022 m. pastebimas didesnis polinkis savarankiškai spręsti situaciją ir mažesnis polinkis – kreiptis į institucijos (ar) padalinio etikos komitetą dėl akademiniés etikos pažeidimų. Be kita ko, Tarnybos 2021 metų veiklos ataskaitoje pastebimas Tarnybos gautų skundų skaičiaus sumažėjimas 2021 m., palyginti su 2020 m. Darytina prielaida, kad dalis tyrėjų savarankiškai bando spręsti nesąžiningo elgesio situacijas, tačiau dalis galimų akademiniés etikos pažeidimų, tikėtina, lieka neatskleisti, latentinėje fazėje.

16 pav. Savo interesų gynimas, susidūrus su kito tyrėjo nesąžiningu elgesiu (2022 m., N=84).

*Pastaba: respondentai galėjo pažymėti visus tinkamus atsakymus.
2020 m. duomenų šaltinis: „Atsakingo mokslo barometras 2020“ (Ozolinčiutė et al 2020).*

Apie šeštadalis (14 proc.) respondentų, atsakydami, kaip gynė savo interesus, nurodė „kita“. Vis dėlto, šiuose paaiškinimuose respondentai nenurodė naujų savo interesų gynimo strategijų, o plačiau aptarė nesąžiningo elgesio atvejus, pvz., „nesąžinings tyréjus pastebėjau recenzuodamas jų rankraščius“ (R71); „Su situacija, kuri pasižymėjo net keletu etikos pažeidimų[,] susidūriau ankstesnėje darbovietėje – mokslinių tyrimų institute“ (R178). Taip pat atsakymuose aptartos jau minėtos savo interesų (ne)gynimo strategijos, dažnai paaiškinant tokio pasirinkimo priežastis, pvz., „Nesikreipiau, nes tas žmogus turi didelę įtaką mano karjerai ir darbui, be to[,] kreipiantis pagalbos kolegos patyrė mobingą, terorizavimą skambučiais, laiškais, gr[a]sinimus.“ (R211); „i aukščiausią instituciją nesikreipiau[,] nes nemačiau teigiamos baigties“ (R247); „Dalij sunku jrodyti, todėl nemačiau prasmės. Kitą vertus[,] yra žinoma įvairių „susidor[o]jimo[“] atvejų ar „šaltojo karo“, kai tau tampa tiesiog sunku dirbti savo toje mažoje bendruomenėje, nes ypač vyresnioji kart[a] turi laisvesnius etikos standartus ir daug ką įvardina kaip žmogiškąją klaidą arba nerimtą pažeidimą“ (R287).

Vienu atveju paminėta „supuvusi vadovaujančio personalo moralė“, kurią galima traktuoti kaip neetiško elgesio priežastį, ir pasiūlytas sprendimo principas – keisti vadovų vertinimo sistemą: „Dar kartą, vadovas yra žmogus šalinantis kliūtis siekti rezultatus. Už tai ir turėtų būti vertinamas, bet ne publikacijų kiekiu, kur būtų įtrauktas jo vardas[,] nors jis su tuo neturi nieko bendro. Vadovas turi būti vertinamas pagal padalinio rezultatą. Vadovas turi turėti savo darbo sritį, kuri[ą] gali pristatyti visuomenei nelemondamas kaip pirmokas prie lento. Jis šioje srityje turi būti pirmas ir tai neturėtų būti perėmimas arba pasisavinimas kito darbuotojo [i]dėj[os]“ (R7).

4.2. Situacijų, susidūrus su neetišku elgesiu, sprendimas

Atsakydami į klausimą apie tai, kas vyko po to, kai asmenys kreipėsi dėl kito tyrėjo nesąžiningo elgesio jų atžvilgiu, dauguma respondentų nurodė, kad situacija niekuo nesikeitė arba baigėsi negatyviais padariniais jų atžvilgiu, pvz., „Nurodoma, kad gyvybės ir fundamentaliuose moksluose visur tokia praktika naudojama, ypač įtraukiant profesorius ir vyresnius kolegas, nes taip reikia.“ (R24). Kai situacija nesikeitė, asmeniui buvo paaiškinama, kad tokia tvarka yra normali (situacijos neutralizavimas), kad su panašiomis situacijomis susiduria ir kiti kolegos, pvz., „Nieko reikšmingo, pakraipymas galva. Kolegos

ypač jaunesnieji pritarė, kad jie irgi dažnai su tuo susiduria[,] jų atliktas darbas yra publikuojamas net nepaiškinus[,] kodėl jie nėra bendraautorai (suprask dar nenusipelnei)" (R84). Vienu atveju tyrėjas neįtraukė į bendraautorius žmonių, neprisidėjusių prie straipsnio rašymo, tačiau pastaroji sąžiningo elgesio lyderystė, kaip suponuoja respondentas, institucijoje pokyčių neinspiravo, pvz., „Institucijoje nieko nepasiekiau, apart to[,] kad kolegoms jrodžiau[,] jog mano intelektinė nuosavybė yra mano pasiekimas ir nesiruošiu su kitais neprisidėjusiais dalintis. Taip pat atsisakiau straipsnio autorystės[,] kuriame savo indėlio nejnešiau. Norėjau parodyti pavyzdjį[,] bet iš mano elgesio niekas nepasimokė. Ir toliau dalis nedalyvaujančių MTEP mégaujasi ramia sąžine nepelnyta autoryste" (R247).

Negatyvios kreipimosi dėl nesąžiningo elgesio pasekmės liudija apie asmenų patirtą psychologinę ar moralinę žalą, o kai kuriais atvejais – ir darbo netekimo padarinius. Minimos ir tokios situacijų vilkinimo praktikos, jų užglaistymas, abejojama, „ar reikia kelti triukšmą" (R105), pvz., „Kai apie situaciją vadovaujamame skyriuje pranešiau įstaigos vadovei, ji, kartu su mokslininkais, kurie falsifikavo tyrimo rezultatus ir ją pačią prirašinėjo į bendraautorius, pradėjo mobingą mano atžvilgiu ir galiausiai išijo iš darbovietės." (R178); „Buvo ilgas nagrinėjimas, o tikriausiai skundo „stumdymas" vieniems nuo kitų, kol nusprenaudžiau kreiptis į Akademinių etikos ir procedūrų kontrolerius tarnybą." (R64); „Kreipiausi į padalinio vadovą, dekaną, tačiau buvo abejojama, ar čia reikia kelti triukšmą. Tegul lieka ant jų sąžinės. Taip ir liko :) Jaučiausieji <...> šlykščiai, nes jaučiausieji išnaudota. Net apėmė mintis, kad nesu pakankamai kompetentinga, todėl taip su manimi pasielgė..." (R105). Taip pat buvo pabrėžiama asmens, užimančio atitinkamas pareigas, dorovinės pozicijos svarba: „Geriau klauskit,[...] ne kas vyko[...] o kokiose pareigose sėdi sąžiningas ar nesąžiningas žmogus" (R142).

4.3. Grėsmę keliantys veiksniai

Atsakydami į klausimą apie veiksnius, keliančius grėsmę atsakingam mokslinių tyrimų atlikimui ir jų rezultatų viešinimui savo institucijos akademiniėje bendruomenėje, didžiausia respondentų dalis – daugiau nei pusė (58 proc.) – sutiko ar visiškai sutiko su teiginiu, kad tai yra spaudimas paskelbti daugiau publikacijų per trumpesnį laikotarpį (17 pav.). Nemaža respondentų dalis taip pat sutiko ar visiškai sutiko su tuo, kad atsakingam elgesiui grėsmę kelia tyrėjų mažas savo teisių žinojimas (45 proc.), mažai informacijos apie atsakingą mokslinio tyrimo atlikimą ir jo rezultatų skelbimą (41 proc.), spaudimas gauti finansavimą iš kitų institucijų (38 proc.) bei neaiškus tyrimo duomenų savininkas ir duomenų nuosavybės teisė (38 proc.). Respondentai buvo mažiausiai linkę sutiki su teiginiu, kad grėsmę kelia institucijoje sudaromos sąlygos aplaidžiai atlikti mokslinius tyrimus ir neatsakingai skelbti jų rezultatus (15 proc.).

Palyginti su ankstesniais metais (Ozolinčiūtė et al 2020), pagrindinės grėsmės – spaudimo paskelbti daugiau publikacijų per trumpesnį laiką – vertinimas mažai keitėsi (2020 m. – 60 proc., 2022 m. – 58 proc.), o informacijos ir žinių nepakankamumas (tyrėjų mažas savo teisių žinojimas, mažai informacijos apie atsakingą mokslinio tyrimo atlikimą ir jo rezultatų skelbimą) buvo kiek labiau akcentuotas 2022 m. apklausoje (atitinkamai 2020 m. – po 38 proc., 2022 m. – 45 proc. ir 41 proc.). Tačiau skirtingai nei ankstesniais metais, spaudimas gauti finansavimą iš kitų institucijų mažiau akcentuotas kaip grėsmė atsakingam tyrimų atlikimui ir jų rezultatų viešinimui (2020 m. – 46 proc., 2022 m. – 38 proc.). Vis dėlto, vertinant 2022 m. apklausos rezultatus, reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad dėl techninių kliūčių dalis respondentų neturėjo galimybės atsakyti į šį klausimą.

17 pav. Grėsmės atsakingam mokslinių tyrimų atlikimui ir jų rezultatų viešinimui (2022 m.).

VIETOJ IŠVADŲ

2022 m. apklaustų Lietuvos akademinės bendruomenės atstovų deklaruojama etinė pozicija vis dar pasižymi aukštu idealizmo ir žemu reliatyvizmo lygiu. Palyginti su 2020 m. apklausos rezultatais, ši pozicija keitėsi nežymiai (netgi stebimas didesnis poslinkis į idealizmą). Tai atspindi respondentų polinkį vadovautis universaliomis moralės normomis, o ne taikyti jas individualiai pagal situaciją.

Apklausoje dalyvavusiems tyrėjams, dėstytojams, doktorantams dažniausiai *gerai* žinomi ir, jų žinomis, MSI taikomi Tarnybos parengti dokumentai: MSI akademinės etikos kodeksų priėmimo, įgyvendinimo ir priežiūros rekomendacijos, Atitikties MTE vertinimo gairės ir Akademinės etikos užtikrinimo organizuojant studijas nuotoliniu būdu gairės. Iš tarptautinių dokumentų dažniausiai minimos PEK rekomendacijos. Per pastaruosius kelis metus MTPE rekomendacijų, gairių sąrašas buvo papildytas keliais naujais dokumentais, kurie sulaukė nemažo respondentų ir MSI dėmesio. Manytina, kad dėl to kai kurie anksčiau parengti nacionaliniai dokumentai respondentams atrodė mažiau aktualūs 2022 m. nei ankstesnėje apklausoje.

Beveik pusė respondentų per pastaruosius trejus metus žinias MTPE srityje gilino *kartais, retai* ir *labai retai*, o daugiau nei dešimtadalis – *dažnai* ir *labai dažnai*. Palyginti su „Atsakingo mokslo barometras 2020“ apklausos duomenimis, žinias gilinusiu respondentų mastas išlieka panašus kaip ir ankstesniais metais, tačiau pastebimi ryškūs skirtumai, kokiui būdu buvo gilinamos žinios. COVID-19 pandemijos kontekste 2022 m. žymiai išaugo respondentų, dalyvavusių virtualiuose renginiuose, dalis. Be to, išaugo respondentų, dalyvavusių kitų Lietuvos institucijų organizuotuose renginiuose, dalis, nors respondentų, gilinusiu žinias savo institucijos organizuotuose renginiuose, dalis ir nesikeitė. Tuo tarpu savarankiškai informacijos ieškančių dalis sumažėjo. Darytina prielaida, kad daliai respondentų, turinčių galimybę dalyvauti savo ar kitų institucijų organizuotuose renginiuose, poreikis savarankiškai ieškoti informacijos gali būti mažiau aktualus.

Kaip ir ankstesniais metais, pagrindinė priežastis siekti žinių MTPE srityje buvo suvokimas, kad tai išmanyti yra privalu kiekvienam tyrėjui. Apie trečdalį respondentų gilinti žinias MTPE srityje paskatino asmeninių žinių trūkumas. Vis dėlto, atsakydami į atvirus klausimus, respondentai dažnai teigė, kad žinių gilinimą riboja tai, kad tos žinios, kurios ištisies būtų naudingos, yra mokamos, ir tikimasi, kad tyrėjai už jas susimokės patys. Apie šeštadalis respondentų, negilinusiu žinių MTPE srityje, kaip priežastį paminėjo ir tai, kad MSI jiems nesudaro tam sąlygų. Beveik pusė respondentų, negilinusiu žinių MTPE srityje, nurodė, kad norėtų tai padaryti. Kita vertus, beveik trečdalis jų pažymėjo, kad turi pakankamai žinių apie MTPE. Iš atsakymų į atvirus klausimus galima pastebėti, kad respondentams nepateikiama pakankamai informacijos apie mokymus, tačiau dalies respondentų atsakymai suponuoja ir pačių respondentų pasyvumą jos ieškant. Temos, kuriose respondentai nurodė gilinę MTPE žinias, apėmė jvairius akademinės etikos ir teisinius aspektus ir kt.

Remiantis apklausos rezultatais, neetiškas elgesys (jvairios jo formos) nebuvo itin dažnai pastebimas reiškinys tarp respondentų. Dažniausiai (*dažnai* ir *labai dažnai*) pastebimos neetiško mokslinių tyrimų atlikimo formos – hipotezės pritaikymas prie rezultatų (12 proc.) ir statistinio reikšmingumo koeficiente vaikymasis (11 proc.). Dažniausiai pastebimos neetiško mokslinių tyrimų rezultatų skelbimo formos – daugiaiypės terpės plagiatas (10 proc.), tyrimo išskaidymas į kelias publikacijas (9 proc.), saviplagiatas (8 proc.). Dažniausiai pastebimos neetiškos autorystės formos – dovanotoji autorystė (23 proc.), mai-nais grindžiama autorystė (19 proc.) ir nenusipelniusio bendraautorio įtraukimas (16 proc.). Šios neetiško elgesio formos buvo dažniausiai pastebėtos ir „Atsakingo mokslo barometras 2020“ apklausoje.

Tačiau pažymėtina, kad skirtingai nei ankstesniais metais, tyrimo duomenų rinkimas negavus būtino leidimo nebéra dažnai ir labai dažnai pastebimas MTPE pažeidimas. Tai gali būti susiję su MSI pažanga įgyvendinant Atitikties MTE vertinimo gaires ir sudarant Atitikties MTE komitetus (Umbrasaitė 2022). Apibendrinant, neetiška autorystė yra dažniausiai identifikuojama problema atliekant mokslinius tyrimus ir skelbiant jų rezultatus.

Didžiausia respondentų dalis (daugiau nei pusė) kaip grėsmę atsakingam mokslinių tyrimų atlikimui ir jų rezultatų viešinimui įvardijo spaudimą paskelbti daugiau publikacijų per trumpesnį laikotarpį. Kitos daugelio pažymėtos grėsmės apėmė informacijos ar žinių trūkumą (apie tyrejų teises, atsakingą mokslinio tyrimo atlikimą ir jo rezultatų skelbimą) ir kt.

Asmeniškai su kito tyrejo nesąžiningu elgesiu per paskutinius trejus metus buvo susidūrę kiek daugiau nei ketvirtadalis apklausos dalyvių. Vis dėlto, didžioji jų dalis (daugiau nei pusė) po to niekur nesikreipė, nes nematė prasmės tai daryti. Mažiau nei trečdalies situaciją bandė spręsti savarankiškai. Tik apie šeštadalies kreipėsi į padalinio vadovą ir (ar) nedidelė dalis – į institucijos ar padalinio etikos komitetą, ar Tarnybą. Palyginti su 2020 m., 2022 m. pastebimas didesnis polinkis savarankiškai spręsti situaciją ir mažesnis polinkis kreiptis į institucijos ar padalinio etikos komitetą dėl galimų pažeidimų. Respondentų, kurie kreipėsi pagalbos, atsakymai, kaip toliau klostėsi situacija, rodo, kad dažnu atveju ji nesikeitė arba baigėsi negatyviais padariniais jų atžvilgiu. Pasekmės varijuoja nuo bandymų vilkinti, užglaistyti, „normalizuoti“ situaciją (t. y. paaiškinti, kad tai, kas įvyko yra normali (daugumos) praktika) iki psichologinės ar moralinės žalos, o kai kuriais atvejais – ir darbo netekimo.

Apibendrinant „Atsakingo mokslo barometras 2022“ apklausos rezultatus, MSI pastangos galėtų būti veiksmingesnės tiek informuojant tyrejus apie jų teises, atsakingą mokslinio tyrimo atlikimą ir jo rezultatų skelbimą, tiek organizuojant mokymus ta tema ir apie juos informuojant akademinę bendruomenę. MSI vykdomas etikos pažeidimų nagrinėjimo efektyvumas ir ypač pranešėjų apie galimus akademinės etikos pažeidimus apsauga išlieka ypač svarbiomis tobulintinomis sritimis. MSI tyrejų, vadovų vertinimo kriterijų peržiūréjimas galėtų būti dar viena veiklos kryptis, siekiant mažinti prielaidas akademinės etikos pažeidimams atsirasti.

ŠALTINIAI

Akademiniės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnyba 2021, 2021 metų veiklos ataskaita, Vilnius.

Janilionis, V. n. d., Jvadinio kurso į statistinę analizę mokomoji medžiaga. Esantis: Janilionis, V., Morkevičius, V & Rauleckas, R, *Statistinė kiekybinių duomenų analizė su SPSS ir STATA*. Lietuvos HSM duomenų archyvas (LiDA), Kaunas.

Forsyth, D R 2019, *Making Moral Judgments: Psychological Perspectives on Morality, Ethics, and Decision-Making* (1st ed.), Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429352621>.

Ozolinčiūtė, E, Židonė, G & Tauginienė, L 2020, *Atsakingo mokslo barometras 2020*, Akademiniės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnyba, Vilnius.

Umbrasaitė, J 2022, *Akademiniės etikos priemonių įgyvendinimo stebėseną mokslo ir studijų institucijose*, Akademiniės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnyba, Vilnius.

Tyrimo ataskaita yra laisvai prieinama Tarnybos interneto svetainėje
<https://etikostarnyba.lt> (žr. Analitinės apžvalgos).

Citavimas:
Harvardo stilius

Umbrasaitė, J & Ozolinčiūtė, E. 2022, *Atsakingo mokslo barometras 2022*,
Akademiniės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnyba, Vilnius

Turint klausimų dėl tyrimo ataskaitos ir (ar) jos naudojimo,
kreipkitės el. paštu info@etikostarnyba.lt arba telefonu +370 694 43 992.

OFFICE OF THE OMBUDSPERSON FOR
**ACADEMIC ETHICS
AND PROCEDURES**
OF THE REPUBLIC OF LITHUANIA

RESPONSIBLE RESEARCH BAROMETER 2022

REPORT

Dr. Julija Umbrasaitė
Dr. Eglė Ozolinčiūtė

CONTENT

Abbreviations	37
INTRODUCTION	38
I. DESCRIPTION OF METHODOLOGICAL APPROACH	40
1.1. Structure of the questionnaire	40
1.2. Target group, sample size, survey method	40
1.3. Characteristics of respondents	41
1.3.1. Largest scientific workload	41
1.3.2. Highest qualification and its acquisition place (country)	42
1.3.3. Experience of scientific activities	43
1.4. Data analysis	43
1.4.1. Analysis of closed questions	43
1.4.2. Analysis of open questions	44
II. INTEGRATION OF RPE REGULATIONS	46
2.1. Knowledge of RPE regulations	46
2.2. Implementation of RPE regulations	48
2.3. Deepening of RPE knowledge	50
2.3.1. Topics in the field of RE	51
2.3.2. Topics in the field of PE	53
2.3.3. Reasons why RPE knowledge was deepened	54
2.3.4. Reasons why RPE knowledge was not deepened	55
III. UNETHICAL BEHAVIOUR IN CONDUCTING RESEARCH AND PUBLISHING ITS RESULTS	58
3.1. Unethical research conduct	58
3.2. Unethical publishing of research results	59
3.3. Unethical authorship	60
IV. EXPERIENCES OF DISHONEST BEHAVIOUR	62
4.1. Protection of own interests	62
4.2. Solution of the situations when encountered unethical behaviour	63
4.3. Threat-causing factors	64
IN CLOSING	66
REFERENCES	68

ABBREVIATIONS

COPE	Committee on Publication Ethics
EC	European Commission
LURK	Lithuanian University Rectors' Conference
Office	Office of the Ombudsperson for Academic Ethics and Procedures of the Republic of Lithuania
Ombudsperson	ombudsperson for academic ethics and procedures
PE	publication ethics
RE	research ethics
RHEI	research and higher education institution
RPE	research and publication ethics

INTRODUCTION

The Office presents for the second time the results of the study "Responsible Research Barometer". The report of previous study in Lithuanian and English languages was published for the first time in 2020. This study reveals the experiences of the researchers working in Lithuanian RHEIs and situation in RPE. As in the previous study "Responsible Research Barometer 2020", this study aims to unfold the practice of research conduct and publication of research results in Lithuanian universities, colleges, and research institutes through the lenses of academic ethics. The doctoral students and researchers (teaching staff, scientists and other researchers working in RHEIs) were invited to take part in the survey. It was analysed how much attention the Lithuanian academic community gives to education about RPE, how ethical sensitivity is manifested in the academic community, what RPE malpractices are noticed in the academic environment, and how they are solved.

Hopefully, results of this study will help to continue developing the culture of academic ethics in Lithuanian RHEIs and will induce to reconsider the application peculiarities of RPE regulations and to communicate the problems to be solved and their solution.

I. DESCRIPTION OF METHODOLOGICAL APPROACH

1.1. Structure of the questionnaire

The methodological approach to development of the questionnaire used for survey of "Responsible Research Barometer 2022" was described in detail in the report of the study "Responsible Research Barometer 2020" (Ozolinčiūtė et al 2020). The questionnaire consists of 5 main parts covering 23 questions, where 4 were open-type questions and 19 – closed-type questions. The possible answers to the questions about familiarity and implementation of the RPE regulations in the survey of 2022 were supplemented by the guidelines prepared by the Office in 2020 and 2021 in the field of RPE.

The questions of the first part of the questionnaire were used to ask about the RPE education: knowledge about RPE and its implementation practices in the institutions of researchers; character and frequency of knowledge deepening about RPE; choice whether to deepen RPE knowledge and its reasons. The respondents were asked in the second part of the questionnaire to mark the statements that reflect the best their personal ethical attitude. The third part of the questionnaire showcased whether and how often the respondents have encountered unethical behaviour in the conduct of research, publication of their results and statement of authorship, etc. in the last three years. They were also asked how their interests were defended in case of unethical behaviour and what threats in the RPE area were the most perceptible. The fifth part of the questionnaire covered the questions about professional characteristics.

1.2. Target group, sample size, survey method

The doctoral students and researchers (teaching staff, scientists and other researchers working in RHEIs) were invited to take part in the survey. The target group of the survey consisted of 9860 teaching staff (professors, associate professors, lecturers, assistants), all career-stage researchers and other researchers and doctoral students (the calculations were done according to the data of the Education Management Information System of 1 October 2021 submitted by the National Agency for Education). The estimated sample size is 370 respondents.

The invitation to take part in survey "Responsible Research Barometer 2022" was sent to the doctoral students and researchers by general e-mail addresses of the RHEIs. The RHEIs were asked to forward the invitation to the doctoral students and researchers. The survey was conducted online (on *Alchemer* platform) from 2 March 2022 until 13 April 2022. The language of the survey was Lithuanian. Participation in the survey took place on voluntary basis. The respondents had the right not to answer any question and to withdraw from the survey.

In total, 389 respondents provided their answers. Only the data of 310 respondents who had answered to at least two thirds of the questions in parts I-IV of the questionnaire (except for the 17th

question) and all the questions of part V were used for the analysis¹. Such size of the sample allows assuring 5,48 percent margin of error in case of 95 percent confidence level. When the results of the survey are assessed, it is necessary to take the insufficient size of the sample and statistical bias into consideration. The number of respondents who answered to each question is indicated below.

1.3. Characteristics of respondents

1.3.1. Largest scientific workload

The majority of the RHEIs identified by the respondents as their workplaces with the largest scientific workload were public universities (54 percent). One quarter of the respondents noted that they had the largest scientific workload in public research institutes (25 percent) and public colleges (22 percent). Only two percent of the respondents marked the big workload at private university or private college. Just 1 percent of respondents indicated a private research institute as their workplace. Two percent of the respondents marked "Other" in the answers (Fig. 1).

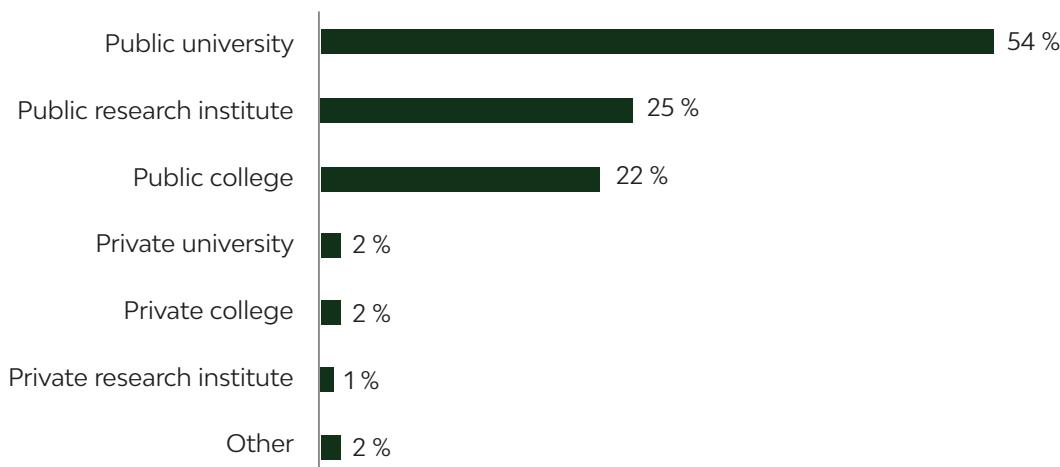

Fig. 1. Distribution of the respondents according to the workplaces² (2022, N=310)

Note: the respondents could mark up to two answers.

More than every third respondent identified teaching (36 percent) and scientific activities (31 percent) as the largest workload. More than one tenth revealed being doctoral students (15 percent) or doing administrative work (14 percent). Only 4 percent (11 respondents) marked other activities (Fig. 2).

¹When the number of respondents was assessed, the answers to the 17th question (part IV) were not taken into consideration due to technical obstacles. It should be noted that the respondents who have answered to less than two thirds of the questions have not provided their professional characteristics (part V).

² The total percentage expression of estimates can exceed 100 percent here and below.

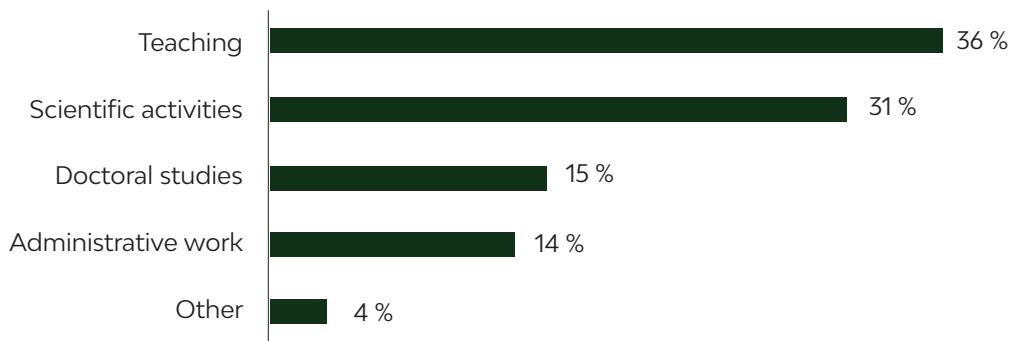

Fig. 2. Largest workload of the respondents (2022, N=310)

The respondents identified the following as other activities: 1) various academic activities, e.g., analytical work, scientific activity, doctoral studies; 2) academic and administrative work distributed in certain proportions, e.g., teaching, research, and administrative work in equal shares; 3) work in business sector; 4) work unrelated to scientific activities; 5) workload without specifying its character.

1.3.2. Highest qualification and its acquisition place (country)

Majority of respondents (63 percent) have doctoral or equivalent degree. 36 percent of respondents marked the master's degree and 1 percent – bachelor's degree (Fig. 3).

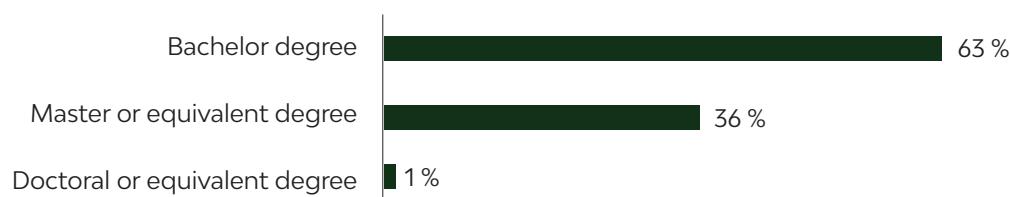

Fig. 3. Distribution of the respondents according to the highest acquired qualification (2022, N=310)

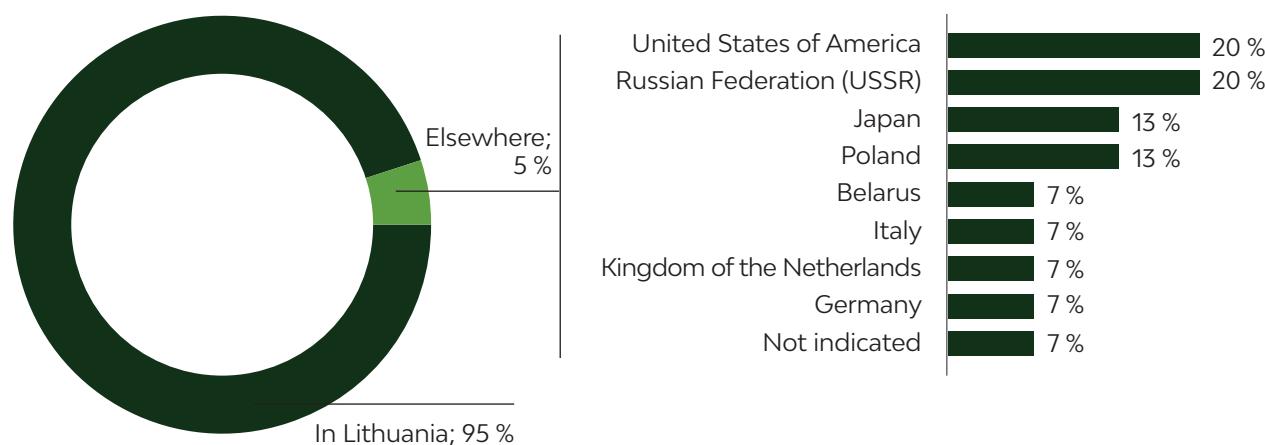

Fig. 4. Place where the respondents acquired the highest qualification (2022, N=310)

More than nine out of ten (N=295; 95 percent) respondents have acquired their scientific degree in Lithuania (Fig. 4). The remaining (N=15; 5 percent) named various foreign countries, where they had acquired the scientific degree: one fifth of the respondents who have acquired their scientific degree not in Lithuania marked the United States of America (20 percent) and Russia (former Soviet Union, 20 percent) each; more than one tenth of the respondents (13 percent each) named Poland and Japan; there were single cases of Belarus, Italy, the Kingdom of the Netherlands, Germany or no country indicated at all (7 percent each of the degrees acquired elsewhere).

1.3.3. Experience of scientific activities

When asked, for how many years approximately the respondents have been engaged in scientific activities, the large share of them (N=147) indicated the periods of 1-10 years (68 respondents indicated the periods of 6-10 years and 79 respondents – 1-5 years). Quite a big group (N=107) consisted of the respondents with 11-20 years of scientific experience (52 respondents indicated the periods of 11-15 years and 55 respondents – 16-20 years) (Fig. 5).

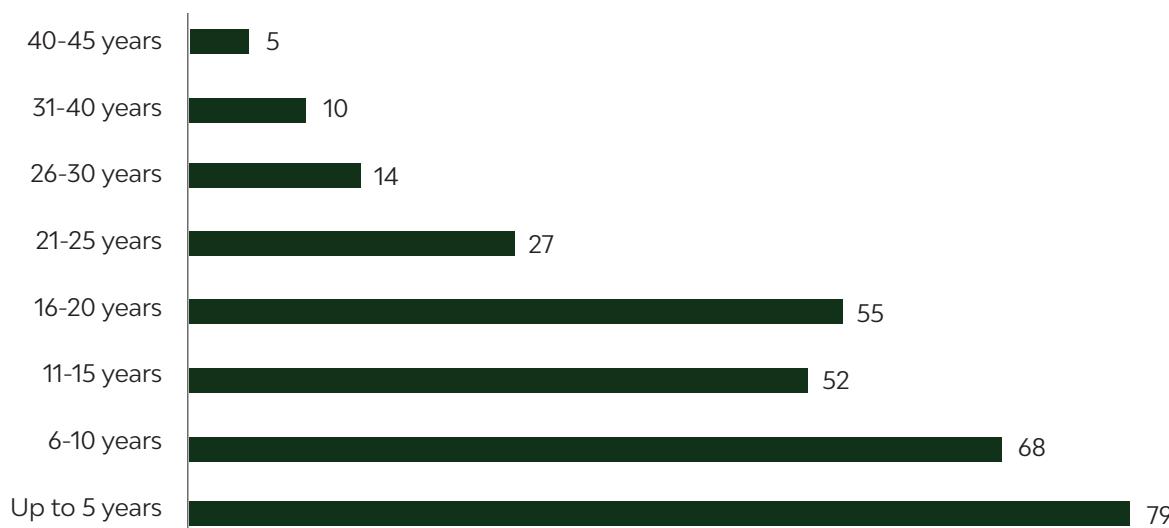

Fig. 5. Scientific work experience of the respondents (in years) (2022, N=310)

1.4. Data analysis

The method of descriptive statistics was chosen to systemise and present information deriving from closed questions. The data of open questions were encoded and then categorised; this served to describe data analysis.

1.4.1. Analysis of closed questions

To systemise the data, the descriptive statistics and graphical depiction methods are used. Their main purpose is to describe concisely and visually the collected data. In majority of cases, the main numerical characteristics were used – means and frequencies (Janilionis n. d.). The research data are presented in percentage. For the sake of accuracy, it should be noted that although the respondents were asked to choose from the answer variants *never, rarely, very rarely, sometimes, often, very often*, when the

research results were summarised, the information was presented by dividing the answers into the following groups: *often* and *very often* (expression in total percentage); *sometimes*, *rarely*, and *very rarely* (expression in total percentage); *never* (percentage). Accordingly, when the respondents were asked to choose answer variants from *I agree completely*, *I agree*, *neither do I agree nor disagree*, *I do not agree at all*, or *I do not agree*, when generalisation was done, the answers were grouped in the following way: *I do not agree* and *I do not agree at all* (expression in total percentage); *neither do I agree nor disagree* (percentage); *I agree* and *I agree completely* (expression in total percentage).

To unfold the changes in the RHEIs area, the data of the survey 2022 were compared with the data of "Responsible Research Barometer 2020" (Ozolinčiūtė et al 2020).

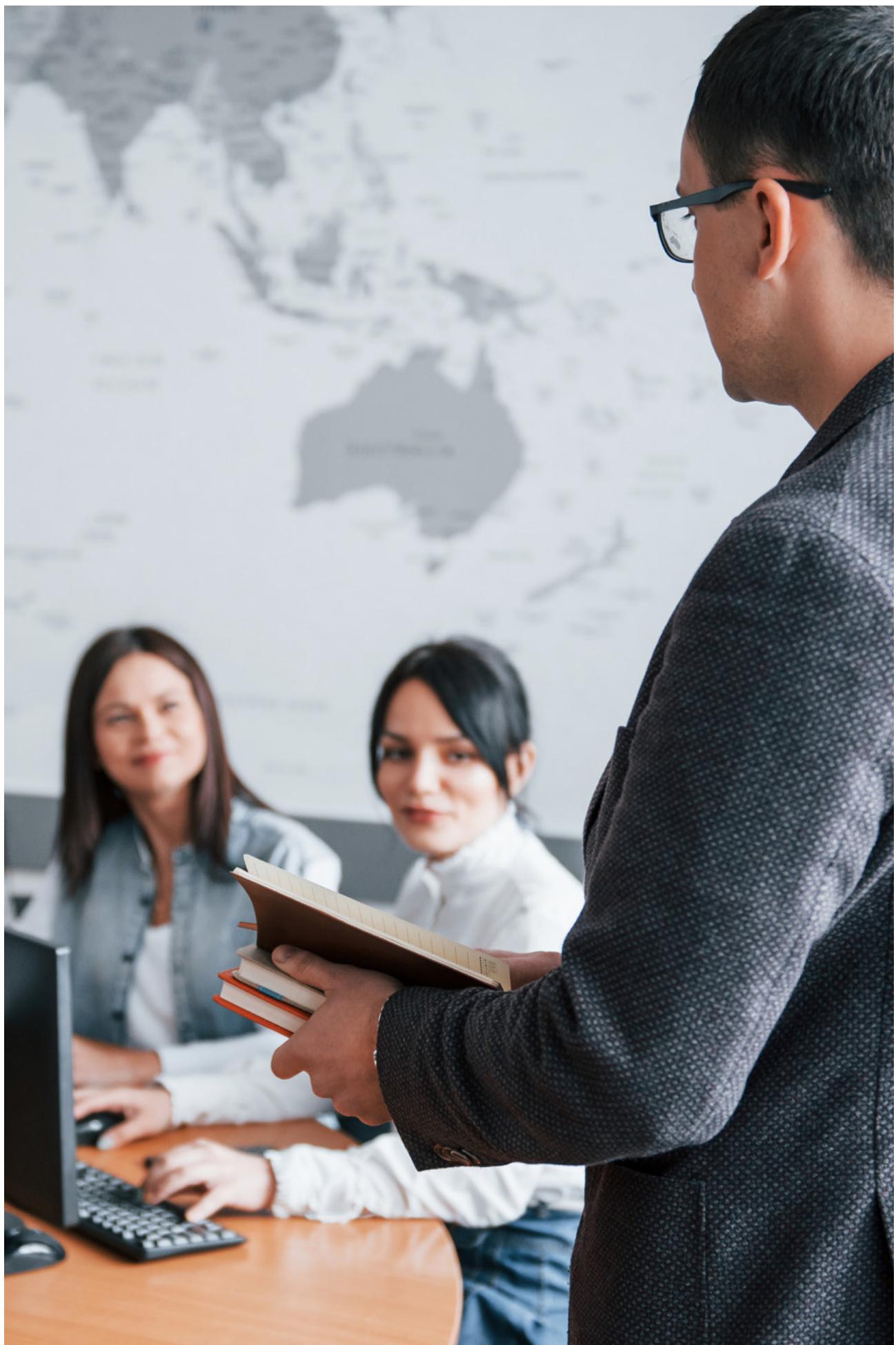
1.4.2. Analysis of open questions

The methodological analysis of open questions was carried out by encoding the answers of the respondents and attributing the codes to the categories within certain topics (Table 1).

Respondent's answer	Code	Category
Area of RE of interest		
"USA ethical principles" (R33)	USA ethical principles	International documents and standards
"European Charter for Researchers and Code of Conduct for the Recruitment of Researchers" (R171)	EC EMCH	International documents and standards
Consequences after notification about the situation		
"When I notified the institution's manager about the situation in our unit, she started mobbing with regard to me together with the researchers who were falsifying the results and were including her as a co-author and thus I was forced to leave the work finally" (R178)	Mobbing, hounding-out	Negative consequences
Help asking in case of noticed unethical behaviour		
"I have not addressed anyone because I was afraid of the crackdown" (R31)	Fear of crackdown	No referral

Table 1. Example of encoding and categorisation of the respondents' answers to open questions

Open questions of the respondents are provided in their original expression in the square brackets [...]. The spelling and punctuation mistakes were corrected to make the statements clearer for the reader, e.g., "I have not addressed anyone because that person has a big influence on my career and work, besides [] the colleagues who ask for help suffered mobbing, artificial fault-finding by calls, letters, th[r]eats." (R211). The code given to the respondent is entered into the brackets after the open answer. In order not to reveal the respondent's institution, the generalising category instead of the original text is written into the angle brackets <...>, e.g., "<university's name> regulation of the doctoral studies" (R197).

II. INTEGRATION OF RPE REGULATIONS

The ethical position of the academic community that had taken part in the survey was assessed according to Forsyth's Ethics Position Questionnaire (2019). According to the evaluation of ethical attitudes of the respondents of the study 2022 (N=309), the coefficients of ethical position were the following: idealism – 4.55, relativism – 2.49. To compare with the results of "Responsible Research Barometer 2020" (Ozolinčiūtė et al 2020), the ethical position of the respondents has slightly changed: according to the data of 2020, idealism was 4.47, relativism – 2.45. Bigger positive change is noticed in idealistic approaches (1,8 percent), when compared to relativism (1,6 percent). The general ethical position of the academic community that had taken part in the survey remains attributable to absolutists (high idealism, low relativism), i.e., the one who tend to follow universal moral norms more than to adjust them to a particular situation (Forsyth 2019).

2.1. Knowledge of RPE regulations

In 2022, more than half of the respondents (52 percent) (Fig. 6.) noted that they do not know *well* any of the documents on RPE regulations indicated in the survey (guidelines, recommendations). Usually, the respondents knew *well* the national guidelines and recommendations – Recommendations on the Preparation, Adaptation and Implementation of Academic Ethics Codes by RHEIs, approved by the Office (32 percent), the Office's Guidelines for Ethical Review (23 percent), the Office's Guidelines for Assurance of Academic Ethics when Organising Remote Studies (18 percent), and Guidelines for PE, approved by LURK (17 percent) (Fig. 6.).

Interestingly, the Office's guidelines and recommendations were quite well-known for the Lithuanian academic community in both present and previous surveys. The Office's Recommendations on the Preparation, Adaptation and Implementation of Academic Ethics Codes by RHEIs were usually mentioned as *well known* in 2020 and in 2022 alike. Since the first survey, the national RPE regulations have been supplemented by several new yet already well-known documents, i.e., the Office's Guidelines for Ethical Review (2020) and the Office's Guidelines for Assurance of Academic Ethics when Organising Remote Studies (2020).

In 2022, less respondents stated knowing the LURK Guidelines for PE (2019) *well* than in 2020 – 17 percent and 29 percent, respectively. It is possible that the members of academic communities were informed more rarely about earlier documents, and thus, familiarity with them was decreasing (e.g., the familiarity with the Office's Recommendations on the Preparation, Adaptation and Implementation of Academic Ethics Codes by RHEIs (2020) and the LURK Guidelines for PE (2019) was smaller than earlier). On the other hand, according to the explanations of the respondents (below), part of the respondents tended to assess their knowledge in the RPE area critically.

Among the international documents, the most frequently mentioned ones were COPE recommendations (18 percent), the European Code of Conduct for Research Integrity (16 percent), the EC Recommendation on the European Charter for Researchers and the Code of Conduct for the Recruitment of Researchers (16 percent). COPE recommendations were mentioned as well-known the most frequently both in 2022 and in 2020.

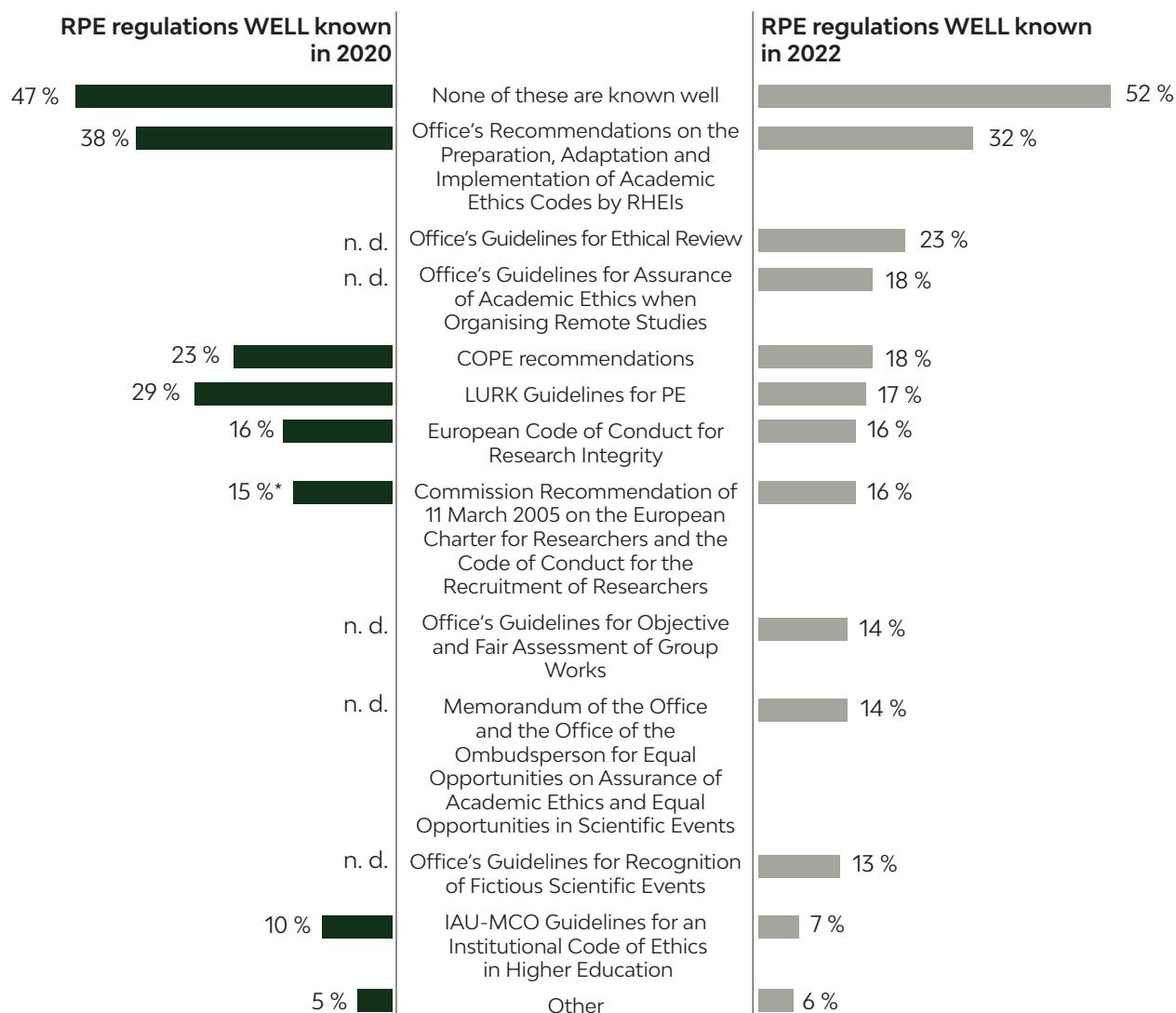

Fig. 6. Well-known RPE regulations (2022, N=308)

Note: the respondents could mark all the suitable answers.

Source of data of 2020: "Responsible Research Barometer 2020" (Ozolinčiūtė et al 2020).

*Correction of error: a figure formatting error occurred in the „Responsible Research Barometer 2020“ report, i.e. in the 2020 data, 0 % must be replaced by 15 %.

Six percent of respondents knew other documents containing RPE regulations. As for familiarity with the regulations inducing RPE, majority of the respondents mentioned the documents of their institution in the field “other”, i.e., codes of academic ethics of the institutions, their regulations, e.g., “The Code of Academic Ethics of my institution” (R76); “*<university’s name>* Regulation of Doctoral Studies” (R197). Besides, the respondents mentioned that they are familiar with the documents, but they would not be able to state knowing the RPE regulations well, e.g., “I am familiar with the most but surely not with all. WELL-known does not apply to anything” (R15); “I know almost all, but I would not say WELL” (R53); “I am familiar, but I would not dare to say that I know them well” (R280). Some respondents also mentioned other, personal knowledge about the RPE regulations not linked to the content of the mentioned documents but acquired while teaching or reading various textbooks, e.g., “Ethics of Social Research from textbooks of Bitinas, Kardelis and Prof. Žydžiūnaitė.” (R124); “I have taught professional ethics; I follow my conscience.” (R43). There were also the answers stating about lack of knowledge about RPE regulations due to shortage of academic activities (teaching, scientific activities) and experience in academic activities, e.g., “I am only starting my teaching and scientific work, so I do not thoroughly know what I know.” (R270).

2.2. Implementation of RPE regulations

According to the results of the study 2022, the largest share of respondents (58 percent) stated that they do not know what RPE regulations their RHEI are implementing (Fig. 7). The ones who named the documents *implemented* by their RHEI in RPE area, usually mentioned the Office's Recommendations on the Preparation, Adaptation and Implementation of Academic Ethics Codes by RHEIs (28 percent), Office's Guidelines for Ethical Review (21 percent), and the Office's Guidelines for Assurance of Academic Ethics when Organising Remote Studies (19 percent).

The most frequently mentioned national document *implemented* by RHEIs in the studies of 2020 and 2022 was the Office's Recommendations on the Preparation, Adaptation and Implementation of Academic Ethics Codes by RHEIs. However, if the results of the study 2022 are compared to the results of the previous study, it is evident that in 2022, smaller number of respondents stated that their RHEI was *implementing* earlier published national documents, such as LURK Guidelines for PE (2019) and the Office's Recommendations on the Preparation, Adaptation and Implementation of Academic Ethics Codes by RHEIs (2020).

As for the international RPE sources and the provisions *implemented* in the respondent's institution, COPE recommendations were indicated as the most frequently implemented in 2022 (17 percent). Besides, almost every tenth respondent stated that his/her RHEI was *implementing* the EC Recommendation on the European Charter for Researchers and the Code of Conduct for the Recruitment of Researchers (13 percent) and the European Code of Conduct for Research Integrity (12 percent). The COPE recommendations were the most frequently *implemented* international RPE regulations in 2020 and 2022, as well.

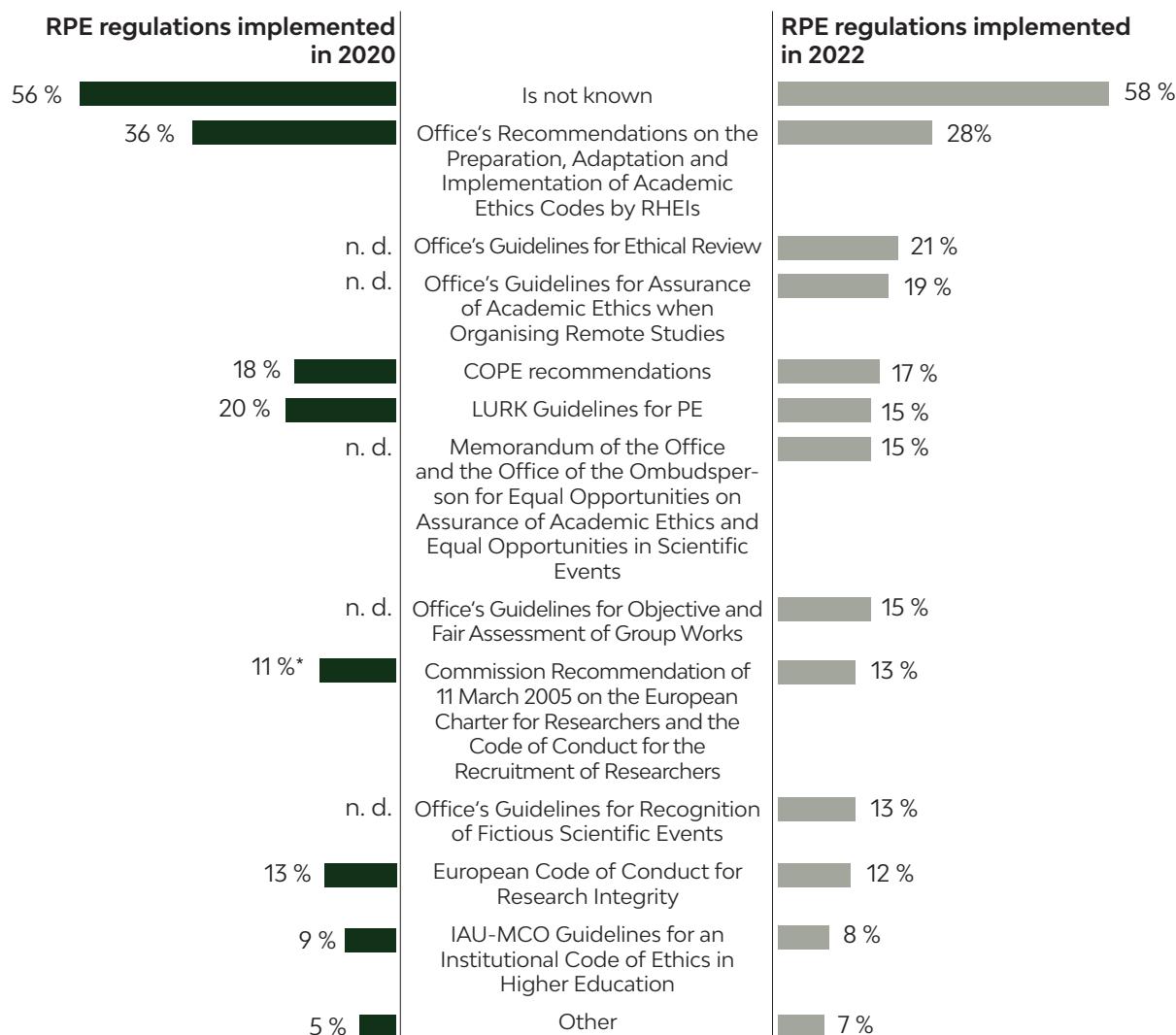

Fig. 7. RPE regulations implemented by RHEIs (2022, N=308)

Note: the respondents could mark all the suitable answers.

Source of data of 2020: "Responsible Research Barometer 2020" (Ozolinciūtė et al 2020).

*Correction of error: a figure formatting error occurred in the „Responsible Research Barometer 2020“ report, i.e. in the 2020 data, 0 % must be replaced by 11 %.

Seven percent of respondents indicated that their RHEI is implementing the RPE regulations of other documents, as well. In response to the question, which RPE regulations are implemented by the RHEI, the respondents usually mentioned the ethics codes of their RHEIs in the field "Other", e.g., "The ethics code for teachers is prepared in the university" (R208); "The academic ethics code of our institution" (R76); "The university's ethics code is complied with" (R221). Some of the respondents explained the option "other" saying that the institution is implementing all (or majority) of the named RPE regulations, but they did not provide more detailed information about particular documents, e.g., "I believe that all the most important regulations are taken into consideration." (R59); "They are definitely implementing them, but I do not know the names;" (R202).

Part of the respondents mentioned that their institution was using international standards or guidelines of other institutions, e.g., "Main regulations promoting RPE, the guidelines of other universities and institutions" (R197). Some respondents noted that although their institution was implementing all the main regulations, but the information on this topic is insufficient, e.g., "I believe that other regulations are also implemented but they are not named as matter-of-course. So, the teachers and researchers

lack that information" (R3). It should be noted that the statements were left in the field "other" about failure to implement any RPE regulations in certain institutions or violations of ethics, e.g., "Nothing is implemented" (R31); "Ethics is violated" (R163).

2.3. Deepening of RPE knowledge

In 2022, the largest share of respondents stated that they had never deepened their knowledge in RE or PE fields (40 percent each) (Fig. 8). Even 37 percent were not deepening their knowledge in either field. On the other hand, almost half of the respondents were deepening their RPE knowledge *sometimes, rarely, and very rarely* (47 percent – RE, 48 percent – PE), and more than one tenth – *often* and *very often* (13 percent – RE, 12 percent – PE). These proportions are alike to 2020.

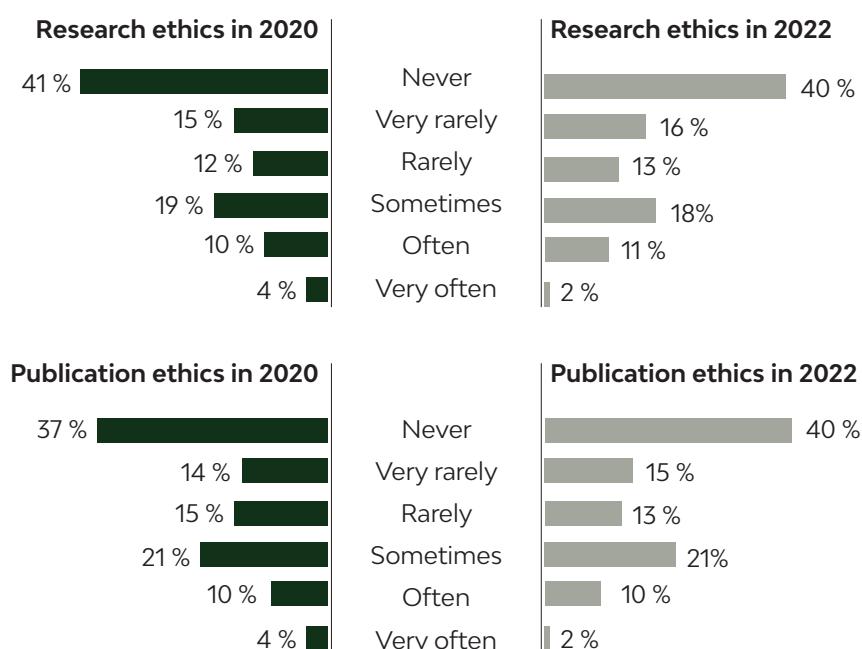

Fig. 8. Frequency of RPE knowledge deepening (in courses, seminars, other events or independently) (2022, N=310)

Source of data of 2020: "Responsible Research Barometer 2020" (Ozolinčiūtė et al 2020).

As earlier, the largest share of respondents, who have been deepening their RPE knowledge in the last three years (56 percent), were taking part in the seminars, training and other events organised by their institutions (Fig. 9). However, in 2022, the number of participants in virtual seminars, training and conferences and the seminars, training and conferences organised by other Lithuanian institutions has tremendously increased, when compared to 2020, from 13 percent to 47 percent and from 30 percent to 38 percent, respectively. On the other hand, the number of individual initiatives to look deeper into the RPE issues decreased from 69 percent in 2020 to 52 percent in 2022.

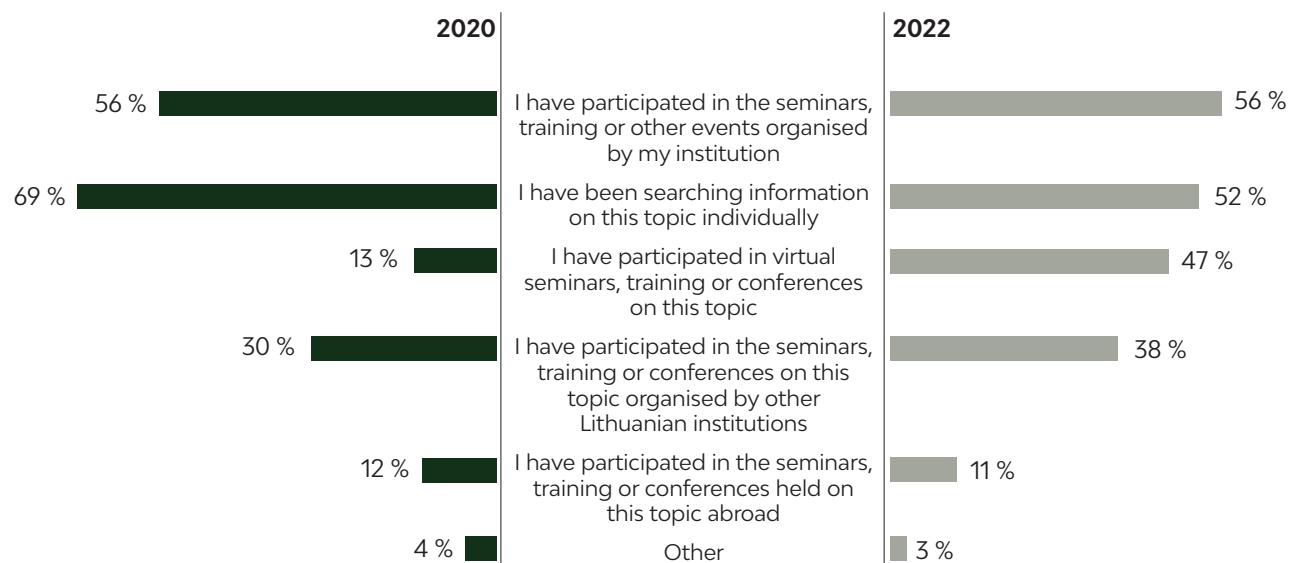

Fig. 9. Ways of RPE knowledge deepening in the last three years (2022, N=176)

Note: the respondents could mark all the suitable answers.
Source of data of 2020: "Responsible Research Barometer 2020" (Ozolinčiūtė et al 2020).

The answers how the respondents were deepening their RPE knowledge in the last three years were supplemented in the field "Other" by such activities as own teaching, conduct of seminars and training on the topic, e.g., "I was conducting training and seminars" (R91); "I am teaching these topics to the students" (R256).

2.3.1. Topics in the field of RE

The respondents' answers about the topics, in which they have been expanding their knowledge on RE in the last three years, covered the following topics (the succession of topics reflects the number of answers from the most frequent to the most rarely mentioned): academic ethics (N=91); PE (N=35); documents (N=24); ethical behaviour (N=10); legal aspects (N=4).

1) Academic ethics

The respondents usually mentioned such topics, as RE, research planning, principles of academic ethics, project administration and research administration, research methods that are integral to the academic ethics, e.g., "Participation in the training about research organisation, where the topic of RE was also discussed (however, these were not individual training of several academic hours)" (R298); "I took interest in implementation of the principles of research ethics" (R63); "Violations of research ethics, values and morals in the academic environment" (R76). A big number of respondents distinguished the field, where they were deepening RE knowledge, e.g., medicine, bioethics, sociology, clinical tests, environmental science, tests with animals, etc., e.g., "Donor's consent, biobanks" (R123), "Ethics of sociological surveys" (R127), "Work with experimental animals" (R142). The training and seminars organised by own and other institutions and associations were also mentioned among the answers, e.g., "In the seminar conducted at university" (R22); "Seminars about research ethics (e.g., seminars of TISSA association for doctoral students and researchers) – general principles and specific problematic issues raised by the attendees and speakers" (R240). The respondents were often mentioning interest in the topics of data management and personal

data protection, e.g., "We formed the research ethics commission at university, so I had to take interest in various topics, such as personal data protection in the research conduct, data opening in storages and archives, etc." (R126); "Application of GDPR requirements" (R311).

2) PE

The respondents found the PE-related aspects very important and inseparable from RE field. The reviewing topics and guidelines in PE field were mentioned as attributable to PE topics, e.g., "All the topics related to publication ethics of scientific articles and other research works because I have encountered evident violations of ethics" (R64); "Ethics of peer review" (R192). Plagiarism and text matches were among the topics mentioned by the respondents as the most interesting topics in RPE field, in which the knowledge had to be deepened in the last three years, sometimes on own initiative, e.g., "On own initiative in the field of plagiarism" (R184); "Plagiarism in written works of students and doctoral students" (R208). The respondents stated that they were interested not only into plagiarism of others, but also into self-plagiarism. Several of the topics mentioned by the respondents in their answers was correct quoting/citing, self-citing/quoting, and paraphrasing, e.g., "Ethical quotation/citation, paraphrasing, etc." (R3); "Regarding plagiarism, self-quoting/citing" (R196). Among the topics mentioned only once in the answers of the respondents, there were statements about subjects of the doctoral studies, e.g., "In the subjects of doctoral studies: fundamentals of research methods and academic communication" (R92).

3) Documents

Many respondents mentioned the documents prepared by the Office (e.g., guidelines, recommendations) and its events. The Guidelines for Ethical Review were mentioned the most frequently in the answers, e.g., "I listened to the report of the ombudswoman for academic ethics and procedures, where the Guidelines for Ethical Review were presented" (R74); "Seminar-discussion of the Office of the Ombudsperson for Academic Ethics and Procedures on the topic of academic integrity; topicalities of open science and research data; conference "Ethics in Academic Environment 2020" (R91); "Guidelines for Ethical Review; Guidelines for Assurance of Academic Ethics when Organising Remote Studies" (R107). Also, the respondents mentioned their RHEI documents that they got familiar with. It was mentioned that the documents forwarded by the representative of the academic ethics committee of own institution were also familiarised with, e.g., various recommendations: "I have familiarised minimally with the Code of Academic Ethics of the institution where I am working" (R131); "With the documents and recommendations forwarded by the chair of academic ethics of the institution" (R257). As for their interests of the last three years, the respondents mentioned various international standards or country-specific principles that were covering wider context than Europe, e.g., "AERA (2006) Standard" (R96), "USA principles of ethics" (R33).

4) Ethical behaviour

The aspects of non-discrimination, impartiality and equality of gender were also among the respondents' answers, e.g., "Dissociation from gender and country of origin when projects on gender equality are evaluated" (R15); "principles of equal rights and non-discrimination in research, etc." (R21); "In the area of assurance of academic ethics and equal opportunities" (R70). It should be noteworthy that the respondents also stated that they took interest in the topics related to ethical management, e.g., "Courses to discuss peculiarities of ethical research management" (R4); "Supervision of doctoral students with regard to ethics" (R221); "Abuse of superiority" (R186).

5) Legal aspects

Among the topics that the respondents were interested in the last three years, there were the issues of intellectual property and copyrights, e.g., "Intellectual property's problems" (R249); "Issues of copyrights" (R276).

2.3.2. Topics in the field of PE

The respondents' answers about the topics, in which they have been deepening their PE knowledge in the last three years, covered the following topics (the succession of topics reflects the number of answers from the most frequent to the most rarely mentioned): PE (N=119); academic ethics (N=26); documents (N=14); legal aspects (N=4).

1) PE

Majority of respondents mentioned the PE-related topics, how to prepare publications in conformity to high-rating journals, how to prepare co-authored publications, including the peer review peculiarities, e.g., "Topic of anonymous peer review" (R186); "I was looking deeper into preparation of co-authored publications during doctoral studies, issue of co-authorship and preparation of dissertation on the basis of the set of articles. This issue remains very relevant" (R221). Another frequent topic encountered in the respondents' answers was plagiarism and self-plagiarism, e.g., "Prevention of plagiarism" (R150); "The majority of questions are about definition of self-plagiarism, but there is no single answer" (R3). Furthermore, the respondents took interest in the text-matching software that could help to identify non-authentic written works, e.g., "I am interested in text matching verification processes" (R63). The knowledge was also deepened in the topics of authorship, co-authorship, and related publication, e.g., "Area of plagiarism and inclusion of co-authors" (R70); "Contribution of authors to publication" (R84); "Authorship in research publication" (R120). The issues of appropriate quoting/citing also seem relevant for the respondents, who took interest in them in the last three years, e.g., "Quoting/citing regulations, guidelines for use of research information" (R198); "how to refer to oral presentation; how to refer (or express appreciation) to a reference, source, etc., how to give the surnames of informants" (R209); "In the field of ethics of quotation/citation" (R227). Interestingly, when speaking about PE, the respondents mentioned the aspects related to academic communication and presentation of research data in several answers, e.g., "Academic communication" (R92); "Ethics of dissemination of research works" (R132); "Communication about project management and scientific knowledge" (R207).

2) Academic ethics

Some of the respondents spoke about the topics of PE without specifying PE sub-topics, e.g., "Possible violations of ethics" (R89); "Absence of particular topics, in general about ethics" (R203); "Sometimes I find articles on academic ethics, so I familiarise with them" (R303). In the detail-free answers the respondents mentioned that they do not recall topics.

The issues of data management, research data or personal data protection were relevant for the respondents who were deepening their knowledge in RE and PE fields, e.g., "About protection of research data and personal data" (R124). The data opening is also mentioned within this context. Reuse of data is also mentioned, e.g., "Opening and publication of the data sets, on the basis whereof the article was prepared" (R126); "Ethics of reuse of data, pre-registration, registered reports, researcher degrees of freedom, good practice in objective presentation of analysis, practice of open data" (R176). Moreover, the aspects of data accuracy, data manipulation and falsification are mentioned, e.g., "Data

presentation and data manipulation" (R256); "Data falsification for publications" (R128). When some of the respondents were identifying PE topics that they took interest into in the last three years, they also mentioned the training and seminars on the related topics organised by own and other institutions, e.g., "I participated in the seminars organised by scientific journals" (R21); "In the seminar conducted at university" (R22).

3) Documents

It should be noted that the respondents mention the documents prepared by the Office, the studies presented by the Office, its training, and seminars, in their answers, e.g., "Guidelines for Assurance of Academic Ethics when Organising Remote Studies; Responsible Research Barometer 2020; Guidelines for Ethical Review" (R30); "In your seminars" (R239). Within PE context, there were also mentioned the recommendations, guidelines or other documents prepared in own institution or forwarded by representatives of ethics committees, e.g., "Normative acts [of institution]" (R189); "Familiarisation with the documents and recommendations forwarded by the chair of academic ethics of the institution" (R257). Several answers witness international PE standards (it is especially relevant for evaluation of research proposals), e.g., "Compulsory for expert work when project proposals financed by the EU and national programmes are evaluated" (R15); "International standards governing publication ethics" (R34); "How to prepare an article for international databases" (R94). Several individual answers contained considerations of general character on academic ethics and ethical publication, e.g., "it is daily bread; the courses are not necessary for daily deepening of knowledge" (R164).

4) Legal aspects

Several answers on PE topic mentioned copyrights, e.g., "Regarding authorship" (R99); "Issues of copyrights" (R276).

2.3.3. Reasons why RPE knowledge was deepened

In 2022, similarly to 2020, the largest share of respondents (65 percent) stated that they were deepening their RPE knowledge because each researcher must understand the area well (Fig. 10). About one third of the respondents (35 percent) were induced by lack of personal knowledge. When the internal reasons were analysed and compared to previous year, in 2022, the shortage of personal knowledge was mentioned less and the reasons related to the functions were stressed (e.g., responsibilities according to the functions, teaching on these topics). However, the considerable changes were noticed in external reasons: when compared to 2020, in 2022, much less respondents stressed the increased attention of the academic community in RPE issues (accordingly, 12 percent and 31 percent) and cooperation with foreign colleagues (accordingly, 15 percent and 24 percent). It is implied that the change could be consequence of online work when the researchers have less direct contacts with own institution and foreign colleagues (conferences, internships, etc.). On the other hand, the answers to the open question show that the researchers sometimes get no sufficient attention of own institution, especially regarding reimbursement of the incurred expenses of competence improvement.

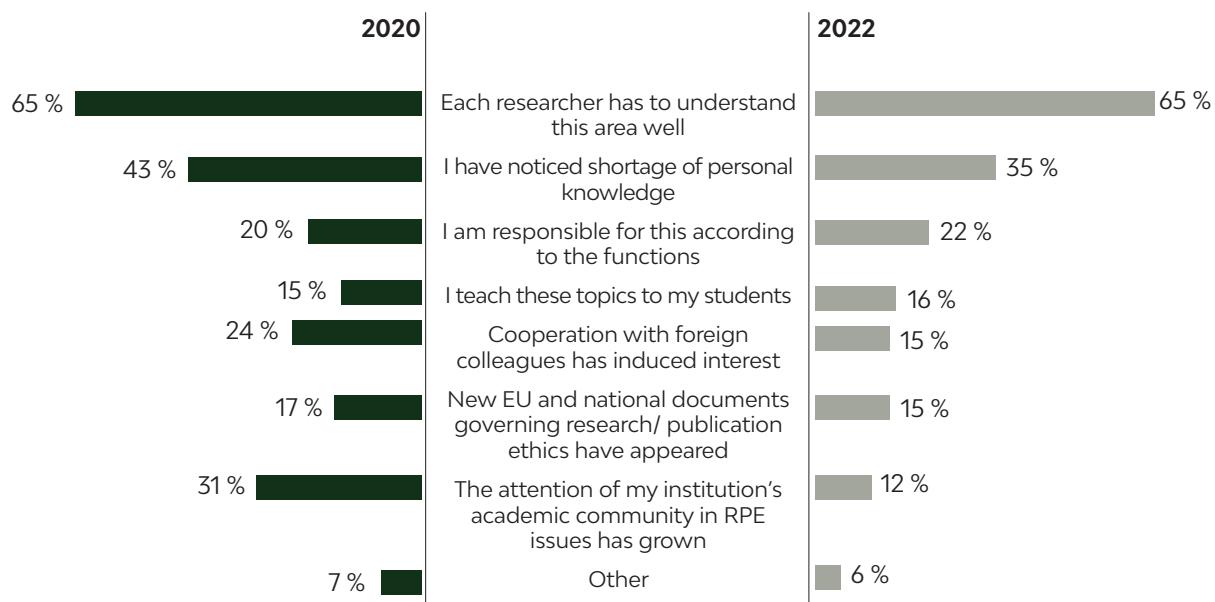

Fig. 10. Reasons why RPE knowledge has been deepened in the last three years (2022, N=193)

Note: the respondents could mark all the suitable answers.

Source of data of 2020: "Responsible Research Barometer 2020" (Ozolinčiūtė et al 2020).

Approximately six percent of the respondents indicated "other" reasons when they were asked why they have been deepening RPE knowledge in the last three years. The respondents substantiated their answers by responsibilities or activities related to training, e.g., "I am a member of editorial boards of scientific journals" (R185); "I am conducting research and preparing publications in this area" (R208). The respondents also mentioned that they had encountered violations of academic ethics in practice and this experience promoted their interest in deepening the knowledge, e.g., "I encountered ethical violations that cannot be tolerated in the institution I was working earlier" (R64); "Problem in R&D authorship" (R239). One respondent indicated different motivation, i.e., curiosity-based deepening of RPE knowledge: "Coincidence, sometimes curiosity" (R303).

2.3.4. Reasons why RPE knowledge was not deepened

In 2022, the largest share of respondents (45 percent) stated that although they were not deepening or have not updated their RPE knowledge, but they would like to do this (Fig. 11). Almost one third of the respondents (30 percent) noted that they have sufficient knowledge about RPE. Approximately one sixth of the respondents (17 percent) stated that they were not deepening or have not updated their RPE knowledge because the RHEI did not create favourable conditions. A little smaller number (13 percent) indicated other priorities of activities as the reason. Only a small part of the respondents (five percent) showed no interest in RPE area at all. It should be noted that if compared to earlier year, the reasons that induced interest in RPE knowledge deepening, did not significantly change in 2022.

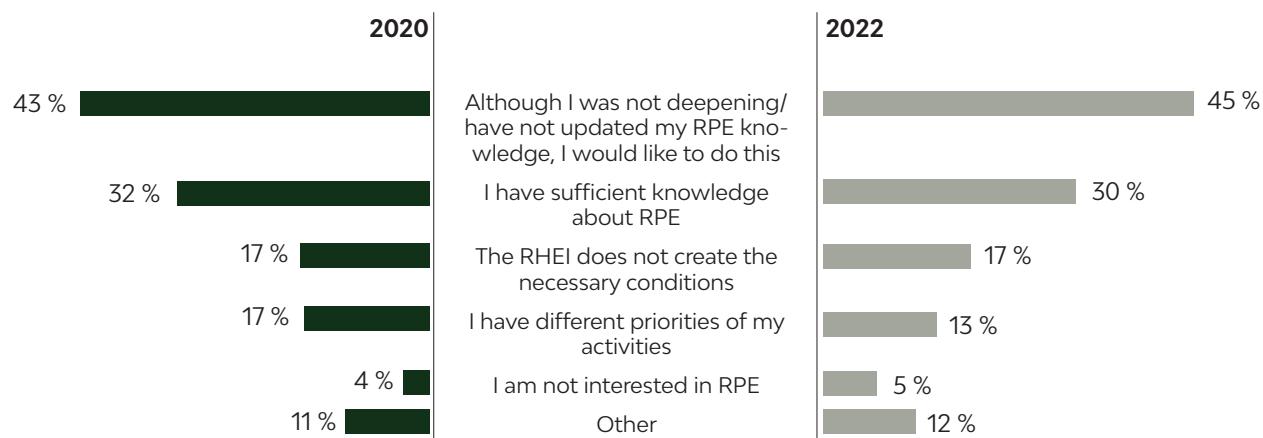

Fig. 11. Reasons why RPE knowledge has not been deepened in the last three years (2022, N=133)

Note: the respondents could mark all the suitable answers.

Source of data of 2020: "Responsible Research Barometer 2020" (Ozolinčiūtė et al 2020).

In 2022, about 12 percent of the respondents stated other reasons why they have not been deepening RPE knowledge in the last three years. These respondents provided additional answers, where the explanations about shortage of information on such training or opportunities were predominant, e.g., "I have not been informed about such opportunities" (R211); "I do not have information about such events/opportunities" (R183). Interestingly, in such a case an expectation and self-positioning in the passive position of a recipient are expressed, when it is expected that somebody else should offer, invite, organise training. Personal initiative in deepening of the knowledge was not mentioned when 65 percent of the respondents who were deepening their RPE knowledge believed that every researcher must know the area (Fig. 10).

The respondents mentioned that they were not participating in the training because they found it meaningless and the additional knowledge does not precondition more honest behaviour, e.g., "Formal training is not effective. I could name scientists as an example, who are giving training and at the same time add their names to doctoral students, plagiarise them and keep publishing several monographs on the same topic" (R43). In addition, the importance of values (honesty) is declared – when they are assimilated and enabled, no "external rules" are needed, e.g., "If you are honest, you do not need any rules created by someone else" (R166).

Other respondents explained that they were not deepening their knowledge because of shortage of time and relatively short work experience in the academic area, e.g., "I became engaged in continuous research less than three years ago" (R288); "I have been working in this area too briefly to have the opportunity" (R62); "No time" (R101). Other respondents also mentioned their personal steps in RPE area and expressed the need to receive concentrated information, as well as expectation that the competences of the institution's employees would be monitored and maintained compulsorily, e.g., "The use of Turnitin was started only last year" (R7); "I believe that I am complying with the principle of honesty intuitively and I try to read the conditions that I sign, if necessary. But of course [...] I would like to get brief and clear information and that such competence would be compulsory at universities, by taking tests regularly" (R287).

Photo: Automated BioAssay Lab, Sanofi Pasteur. Licencija CC BY-NC-ND 2.0.

III. UNETHICAL BEHAVIOUR IN CONDUCTING RESEARCH AND PUBLISHING ITS RESULTS

3.1. Unethical research conduct

The largest share of the respondents (about two thirds) answered that they have *never* noticed any case of data collection without ethical approval (68 percent), data fabrication (68 percent), data falsification (66 percent) or suppression of data (67 percent) in the academic community of their institution in the last three years (among scientists, researchers, doctoral students) (Fig. 12.). Less than one third of the respondents noticed such kind of behaviour *sometimes, rarely, and very rarely* (29 percent, 28 percent, 29 percent, and 29 percent, respectively). Only a small part of the respondents noticed unethical behaviour *often and very often*, usually HARKing (12 percent) and p-hacking (11 percent). Less than half of respondents noticed such behaviour only *sometimes, rarely, and very rarely* (accordingly, 45 percent and 43 percent).

If compared to earlier year (Ozolinčiūtė et al 2020), in 2022, the same violations encountered *often and very often* were noticed – HARKing and p-hacking (in 2020, 13 percent each). However, contrary to 2020, data collection without ethical approval is not an RPE violation that is encountered *often and very often* (in 2022 – 3 percent, in 2020 – 13 percent).

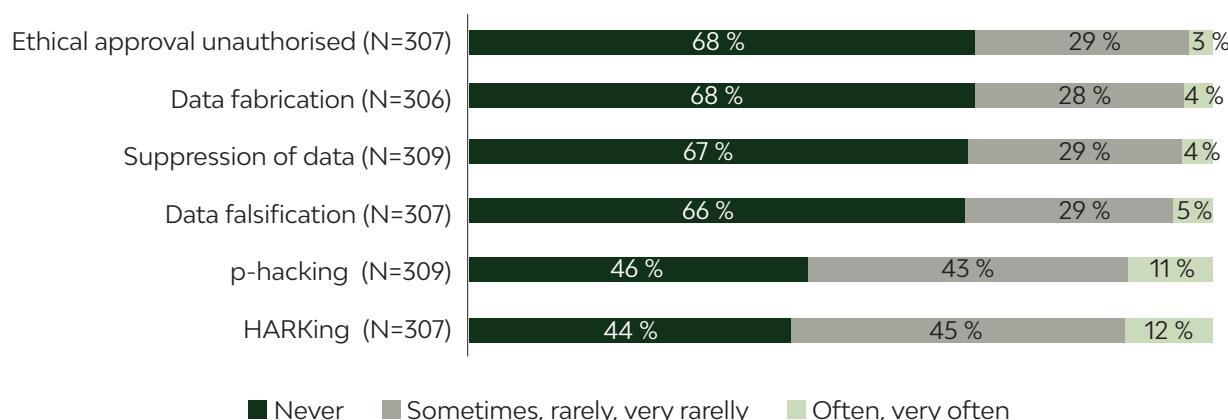

Fig. 12. Unethical research conduct in the academic community of own institution (2022)

When answering the question how often the respondents have noticed the *unethical research conduct* in the academic community of their institution in the last three years (among scientists, researchers, doctoral students), they answered “never” in the field “other”. A small number of respondents answered, “very rarely”, while “rarely” and “often” received one answer each. Such distribution could be interpreted in different manner: academically ethical behaviour may be presumed in the environment of majority of respondents because of never-noticed violations; on the other hand, the presence of different answers with the distributed frequency could mean insufficient sensitivity (or maybe lack of knowledge) in academic ethics. Some respondents explained the existence of practices of unethical research conduct by the fact that the quantitative indicators used to evaluate scientific activities put pressure on the researchers and force them to “bypass” the system in various modes, e.g., by performing excessive research; forming groups of co-authors, where authorship of all the group members is attributed to the article written by one author.

3.2. Unethical publishing of research results

The largest share of the respondents (about two thirds) answered that they have *never* noticed any case of simultaneous submission (68 percent), verbatim plagiarism (64 percent), translation plagiarism (62 percent) (Fig. 13) in the academic community of their institution in the last three years (among scientists, researchers, doctoral students). More than half of respondents stated that they have not noticed any case of augmented publication (59 percent), boilerplate plagiarism (58 percent), patchwork (57 percent), idea plagiarism (54 percent), or redundant publication (53 percent). More than half of the respondents stated that they notice the cases of cryptomnesia *sometimes, rarely, and very rarely* (59 percent). Only small number of the respondents stated that they notice unethically published research results *often and very often*; usually these are the cases of multimedia plagiarism (10 percent), segmented publication (nine percent), self-plagiarism (eight percent), etc. Majority of these violations were also noticed *often and very often* in 2020 (Ozolinčiūtė et al 2020), e.g., segmented publication (13 percent), multimedia plagiarism (10 percent).

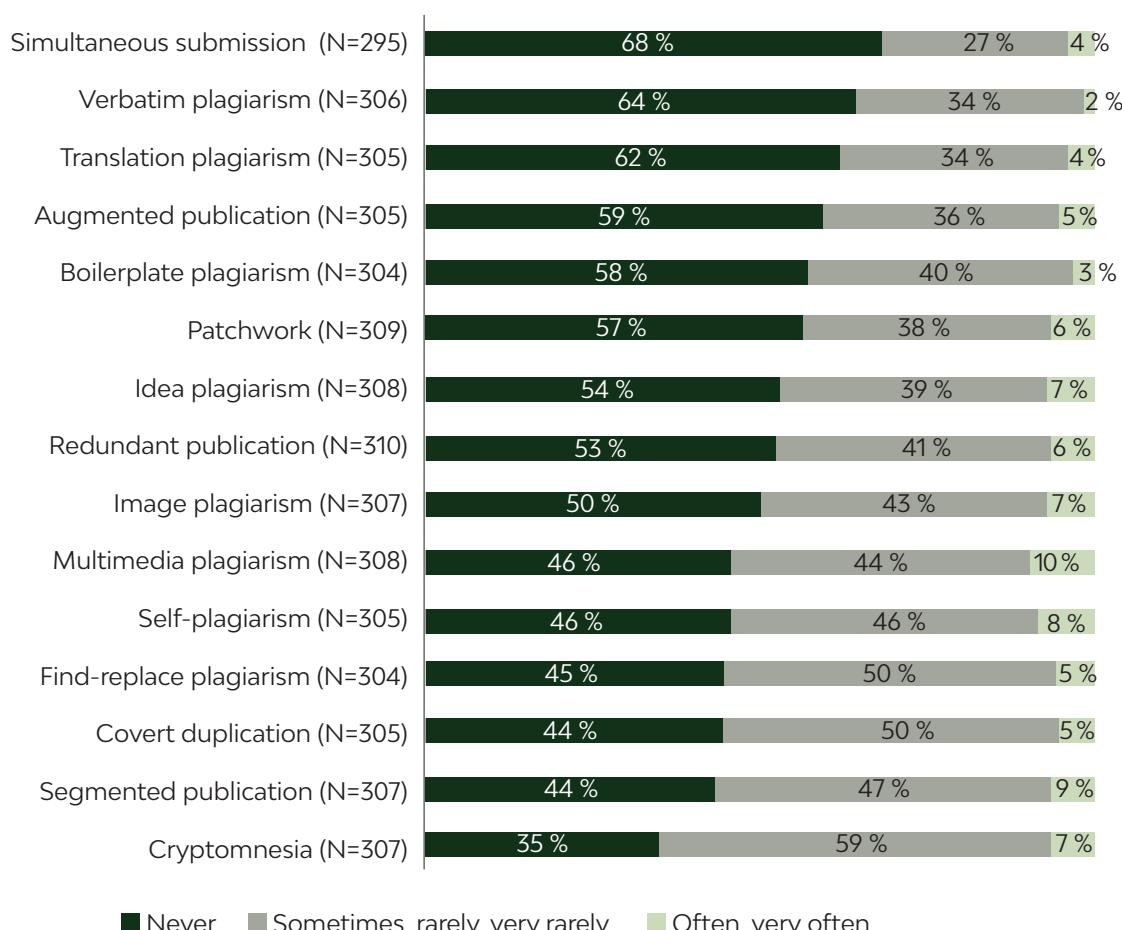

Fig. 13. Unethical publication of research results in the academic community of own institution (2022)

When asked how often the respondents have noticed *unethical publication of research results* in the academic community of their institution in the last three years, the respondents named different frequency in their open answers, e.g., *very often, never*. It was also mentioned that information is lacking on this issue; the necessity and relevance of research are questioned.

3.3. Unethical authorship

Majority of respondents stated that they have *never* noticed manifestations of unethical authorship in the academic community of their institution in the last three years (among scientists, researchers, doctoral students), for example, invented authorship (its various variants – 89 percent, 86 percent, and 80 percent) or coercion authorship (83 percent) (Fig. 14). About two thirds stated that they have not noticed any cases of ghost authorship (71 percent) and ghost author (64 percent). Almost half of the respondents have noticed cases of gift or guest authorship (49 percent) or mutual admiration authorship (44 percent) *sometimes, rarely, and very rarely*. The latter forms of unethical publication of research results and inclusion of a slacker were indicated by the largest share of the respondents as *often and very often* encountered violations (accordingly, 23 percent, 19 percent, and 16 percent). These forms of unethical behaviour were also the most relevant in earlier year: gift or guest authorship – 25 percent, mutual admiration authorship – 21 percent, slacker – 14 percent (Ozolinčiūtė et al 2020). They could be named as the most relevant forms of unethical research conduct and publication of their results.

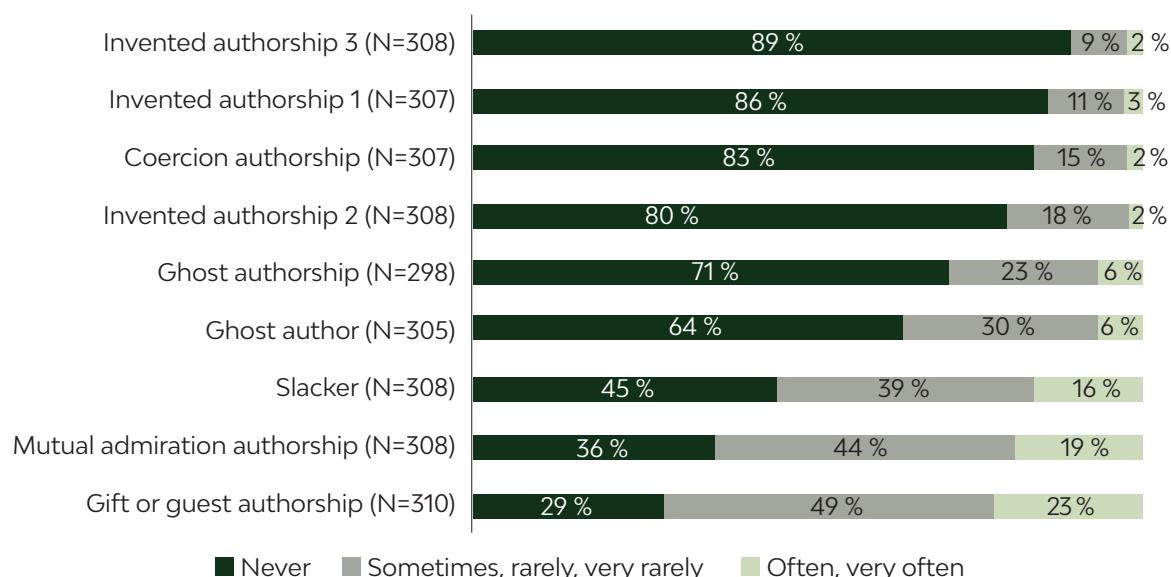

Fig. 14. Unethical authorship in the academic community of own institution (2022)

Note: invented authorship 1 – inclusion of non-existent person into co-authors without consent; invented authorship 2 – inclusion of a colleague into co-authors without consent; invented authorship 3 – inclusion of a stranger into co-authors without consent.

When asked how often the respondents have noticed *unethical authorship* in the academic community of their institution in the last three years, majority of the respondents in field “other” pointed out unethical conduct of project managers and supervisors of doctoral students, especially in the field of publication. The consideration of research works by doctoral students as their own was mentioned, although the supervisors have not contributed at all. A case was also mentioned when the real “ghost” team of researchers is completely deleted from the list of co-authors.

IV. EXPERIENCES OF DISHONEST BEHAVIOUR

4.1. Protection of own interests

A little more than one quarter (28 percent) of the respondents of the study 2022 stated that they have encountered dishonest behaviour of another researcher in the last three years (Fig. 15). This number is slightly smaller than in 2020 (31 percent).

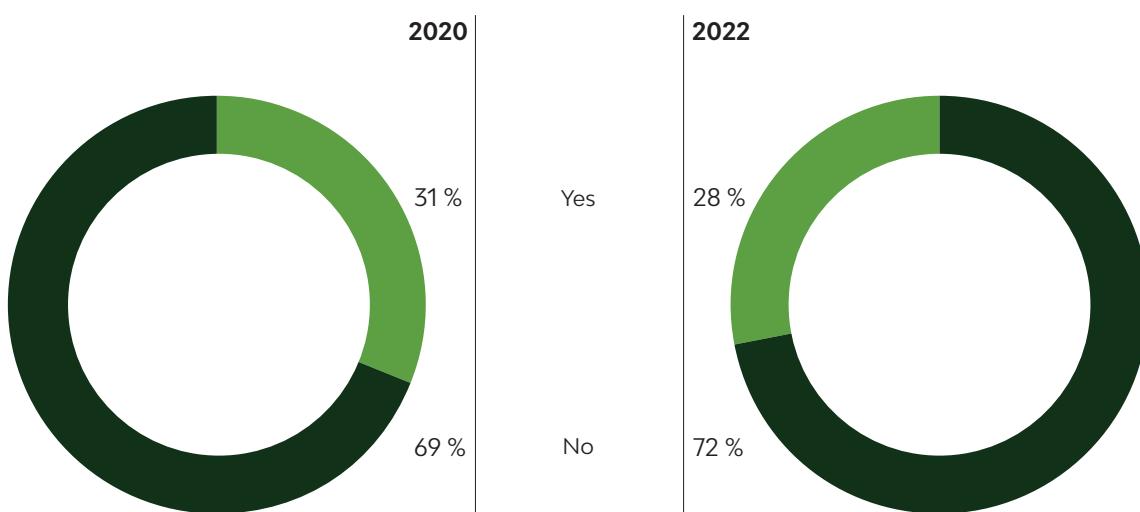

Fig. 15. Encounter with dishonest behaviour of another researcher in the last three years (2022, N=310)

Source of data of 2020: "Responsible Research Barometer 2020" (Ozolinčiūtė et al 2020).

The largest share of the respondents who have encountered dishonest behaviour did not report anywhere because they found it senseless (55 percent) and/or tried to solve the whole situation on their own (29 percent) (Fig. 16). Only one sixth (15 percent) addressed the unit's manager and/or small share – the ethics committee of the institution (four percent) or the unit (two percent). Only one percent of the respondents referred to the Office. When compared to 2020, in 2022, more tendency is noticed to solve the situation independently and less tendency to refer to the ethics committee of the institution or the unit regarding violations of academic ethics. Among other things the number of complaints received in 2021 is smaller than in 2020, according to the report on activity of the Office of 2021. It is implied that some researchers attempt to solve the situations of dishonest behaviour themselves, but some of allegations of academic ethics probably remain undisclosed, in so-called latent phase.

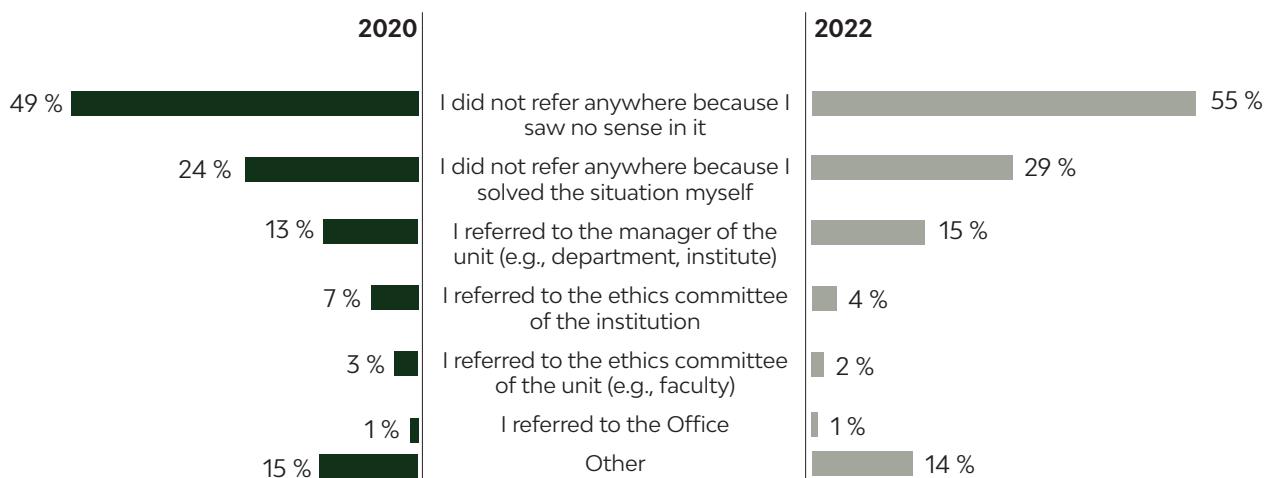

Fig. 16. Protection of own interests when the dishonest behaviour of the researcher is encountered (2022, N=84)

Note: the respondents could mark all the suitable answers.

Source of data of 2020: "Responsible Research Barometer 2020" (Ozolinčiūtė et al 2020).

When answering how they were protecting own interests, about one sixth of the respondents (14 percent) entered "other". However, the respondents did not indicate any new protection strategies of own interests but discussed the cases of dishonest behaviour in more detail, e.g., "I noticed dishonest researchers while reviewing their manuscripts" (R71); "I encountered the situation characterised by several violations of ethics in my previous workplace – research institute" (R178). In addition to the already mentioned strategies how to (not) protect own interests, in most instances the respondents tended to provide the reasons of their choice, e.g., "I have not addressed anyone because that person has a big influence on my career and work, besides [...] the colleagues who ask for help suffered mobbing, artificial fault-finding by calls, letters, th[r]eats." (R211); "I have not referred to the supreme authority because I could not see positive ending" (R247); "It is difficult to prove some part, so I saw no point. On the other hand [...] various examples of "crackdown" or "cold war" are known, when it gets difficult to work in a small community, especially as the older generatio[n] has more flexibility regarding ethical standards and it names many things as human mistake or minor violation" (R287).

The "rotten morals of the management" were mentioned in one case. It may be considered as the cause of unethical behaviour. The solution was offered to change the system of managers' evaluation: "Once again, a manager is a person who removes the obstacles to achieve results. That is how the manager should be evaluated, not for the number of publications with his name listed, while he has nothing to do with those publications. The manager has to be evaluated according to the unit's achievements. The manager must have the work field that he may present to the society without babbling like a first grader by the board. He has to be in the frontline and no idea of another employee should be taken over or ap[p]ropriated" (R7).

4.2. Solution of the situations when encountered unethical behaviour

In response to the question what happened after the person referred to authorities because of dishonest behaviour of another researcher, majority of the respondents specified that the situation

did not change at all or changed negatively towards them, e.g., "It was said that such practice is used everywhere in life and fundamental sciences, especially by including professors and senior colleagues, because it has to be so" (R24). When the situation did not change, it was explained to the respondent that such situation was normal (situation's neutralisation), that other colleagues also encounter similar situations, e.g., "Nothing significant, head shaking. The colleagues, especially younger, confirmed that they often encounter such cases too. Their work is published even without explaining why they are not listed as co-authors (just understand, you are not worthy yet)" (R84). In one case the researcher did not include others who had not contributed to the article-writing as co-authors, but this leadership of honest behaviour, as presupposed by the respondent, did not inspire changes in the institution, e.g., "I have not achieved anything in the institution, except I managed to prove to the colleagues that my intellectual property is my achievement that I am not going to share with others who have not contributed to it. I have also withdrawn myself from the list of co-authors of an article because I had not contributed to it. I wanted to show an example, but it did not serve as a lesson to anyone. Others who are not participating in R&D continue to enjoy the undeserved authorship" (R247).

Negative consequences of referral in case of dishonest behaviour witness about the psychological or moral damage, and in some cases – loss of employment. The practices of procrastination, glossing over them are also mentioned, it is doubted whether "it is worth causing the noise" (R105), e.g., "When I notified the institution's manager about the situation in our unit, she started mobbing towards me together with the researchers who were falsifying the results and were including her as a co-author; thus, I was forced to leave the work finally" (R178); "The investigation was long, actually, the complaint was "pushed" from one person to another, until I decided to refer to the Office of the Ombudsperson for Academic Ethics and Procedures" (R64); "I referred to the unit's manager, the dean, but he doubted whether it was really worth causing the noise. Let this stay on their conscience. So, it stayed:) I felt <...> terribly because I felt exploited. I even thought that maybe I was not competent enough to have them treat me so..." (R105). Also, the importance of moral position of the person in certain office was stressed: "Better ask not what happened but what position the honest or dishonest person holds" (R142).

4.3. Threat-causing factors

When asked what the main factors threatening responsible research conduct and publication of their results in the institution's academic community are, the largest share of respondents – more than a half (58 percent) – agreed or agreed completely with the statement that they feel pressure to publish more publications in shorter period (Fig. 17). A big part of respondents agreed or agreed completely with the statement that lack of knowledge about the researchers' rights (45 percent), lack of information about responsible research conduct and publication of results (41 percent), pressure to receive funding from other institutions (38 percent) and unclear owner of the research data and data ownership (38 percent) cause threat to responsible behaviour. The respondents did not tend to agree with the statement that the institution allows negligent research conduct and irresponsible publication of their results (15 percent).

If compared to earlier year (Ozolinčiūtė et al 2020), the main threat – pressure to publish more publications in shorter period – changed little (in 2020 – 60 percent, in 2022 – 58 percent), while insufficiency of information and knowledge (lack of knowledge about the researchers' rights, lack of information about responsible research conduct and publication of results) was stressed more in the study 2022 (accordingly, in 2020 – 38 percent each and in 2022 – 45 percent and 41 percent). However,

in contrast to earlier year, the pressure to receive funding from other institutions was stressed less as the threat to responsible research conduct and publication of results (in 2020 – 46 percent, in 2022 – 38 percent). However, when considering the results, it should be taken into account that due to technical problems of the study 2022 some respondents could not provide their answer to this question.

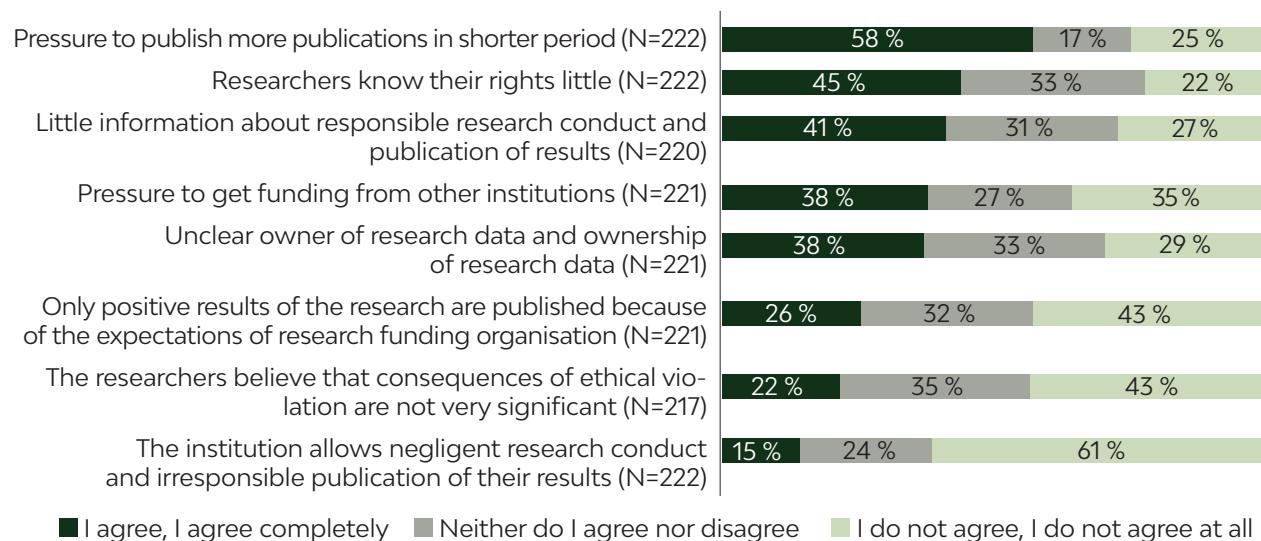

Fig. 17. Threats for responsible research conduct and publication of research results (2022)

IN CLOSING

The ethical position declared by the representatives of academic community surveyed in 2022 is still characterised by high idealism and low relativism. If compared to the results of the study 2020, this position changed little (even bigger shift to idealism is noticed). This shows the tendency of the respondents to apply the universal moral norms and not to customise them on individual basis.

The researchers, teaching staff, and doctoral students, who participated in the survey, usually knew well the documents prepared by the Office and applied in the RHEI: Recommendations on the Preparation, Adaptation and Implementation of Academic Ethics Codes by RHEIs, the Guidelines for Ethical Review and the Guidelines for Assurance of Academic Ethics when Organising Remote Studies. Among the international documents, the COPE recommendations were mentioned the most frequently. The list of RPE recommendations and guidelines has been supplemented by several new documents in the recent years and they received quite a great interest of the respondents and RHEIs. It is considered that this is the reason why some of the earlier documents seemed rather less relevant to the respondents in the study 2022 than in the previous study.

Almost half of the respondents have been expanding their RPE knowledge in the last three years *sometimes, rarely, and very rarely*, while more than one tenth – *often and very often*. If compared to the results of the study "Responsible Research Barometer 2020", the quantity of the ones who were expanding their knowledge remains similar, but the approaches of doing it differed significantly. The number of the respondents, who were participating in virtual events, has grown significantly in 2022 due to the COVID-19 pandemic. Furthermore, the number of the respondents, who participated in the events organised by other Lithuanian institutions, has increased, although their number in the events organised by own institution has not changed. Meanwhile, the number of the ones searching for information on their own has decreased. It is implied that the need to search for information autonomously may be less relevant for the respondents who have the opportunity to participate in the events organised by own and other institutions.

As in the earlier year, the main reason to endeavour at RPE knowledge was the understanding that every researcher must be a good expert of this area. About one third of the respondents were induced to deepen their RPE knowledge by lack of personal knowledge. However, when answering the open questions, the respondents frequently mentioned that knowledge deepening is restricted by the fact that the knowledge that could be truly beneficial is paid, and the researchers are expected to pay themselves. About one sixth of the respondents, who were not deepening their RPE knowledge, indicated RHEI's reluctance to make favourable conditions for that as the main reason. Almost half of the respondents, who were not deepening their RPE knowledge, stated that they would like to expand their knowledge. On the other hand, almost one third of them ascertained having sufficient RPE knowledge. The answers to open questions reveal that the respondents do not get sufficient information about the training; however, the answers of some respondents allow presuming their passiveness in searching for that information. The topics where the respondents were deepening their RPE knowledge covered various aspects (e.g., ethical, legal).

According to the study results, the respondents did not often notice unethical behaviour (its various forms). The most frequently (*often and very often*) noticed forms of unethical research conduct were HARKing (12 percent) and p-hacking (11 percent). The most frequently noticed forms of unethical publication of research results were multimedia plagiarism (10 percent), segmented publication (nine percent), and self-plagiarism (eight percent). The most frequently noticed forms of unethical authorship were gift or guest authorship (23 percent), mutual admiration authorship (19 percent) and

slacker (16 percent). The same forms of unethical behaviour were spotted in the study "Responsible Research Barometer 2020"; however, it should be noted that in contrast to earlier year, data collection without ethical approval was not an *often* and *very often* encountered RPE violation. This could be related to the RHEI progress in implementation of the Guidelines for Ethical Review and formation of the institutional review boards (Umbrasaitė 2022). To summarise, unethical authorship is the most frequently identified problem in research conduct and publication of the results.

The largest share of respondents – more than a half – named the pressure to publish more publications in shorter period as the threat to responsible research conduct and publication of results. Other threats marked by many respondents were lack of information or knowledge (about rights of researchers, responsible research conduct and publication of results), etc.

A little more than one quarter of the respondents have encountered dishonest behaviour of another researcher in the last three years. However, the largest share of them (more than a half) did not report anywhere because they found it senseless. Less than one third tried to solve the whole situation themselves. Only one sixth addressed the unit's manager and/or (small part) – the ethics committee of the institution or the unit, or the Office. When compared to 2020, in 2022, more tendency is noticed to solve the situation independently and less tendency to refer to the ethics committee of the institution or the unit regarding violations of academic ethics. The answers of the respondents who searched for help about further development of the situation show that it did not significantly change or had negative consequences for them. The consequences vary from attempts to procrastinate, gloss over, "normalise" the situation (i.e., to explain that what happened is a normal (predominant) practice) up to psychological or moral damage, and in some cases – even to loss of employment.

To summarise the results of the study "Responsible Research Barometer 2022", the efforts of RHEIs could be more effective regarding informing the researchers about their rights, responsible research conduct and publication of results, organising training on this topic and notifying the academic community thereof. The effectiveness of investigation of ethical violations at RHEIs and protection of the whistleblowers (in particular) remain the critical areas for improvement. The revision of evaluation criteria of researchers and managers of RHEIs could be one more direction of activities in attempt to reduce preconditions for violations of academic ethics.

REFERENCES

Akademinių etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnyba 2021, 2021 metų veiklos ataskaita, Vilnius.

Janilionis, V. n. d., Jvadinio kurso į statistinę analizę mokomoji medžiaga. Esantis: Janilionis, V., Morkevičius, V & Rauleckas, R, *Statistinė kiekybinių duomenų analizė su SPSS ir STATA*. Lietuvos HSM duomenų archyvas (LiDA), Kaunas.

Forsyth, D R 2019, *Making Moral Judgments: Psychological Perspectives on Morality, Ethics, and Decision-Making* (1st ed.), Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429352621>.

Ozolinčiūtė, E, Židonė, G & Tauginienė, L 2020, *Atsakingo mokslo barometras 2020*, Akademinių etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnyba, Vilnius.

Umbrasaitė, J 2022, *Akademinių etikos priemonių įgyvendinimo stebėsenai mokslo ir studijų institucijose*, Akademinių etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnyba, Vilnius.

The report is freely available on the Office's website
www.etikostarnyba.lt (see Analytical Studies).

Referencing:
Harvard style

Umbrasaitė, J & Ozolinčiūtė, E. 2022, *Responsible Research Barometer 2022*,
Office of the Ombudsperson for Academic Ethics and Procedures, Vilnius

If you have any questions about the report and/or its use, contact us by
e-mail info@etikostarnyba.lt or phone +370 694 43992.